

ABONAMENTUL

Pe un an . 15.— Oro.
Pe jumătate an 14.— "
Pe 3 luni . . . 7.— "
Pe o lună . . . 2.40 "
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 1/s

INSERTIUNILE
se primesc la admīn-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschisă costă șirul 20 fil
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

In jurul votului universal.

Arad, 11 Decemvrie.

Contele Mihail Károlyi, șeful partidului opoziționist, a rostit un faimos discurs împotriva guvernului, declarând că opoziția nu are încredere în politica lui și chiar pentru asta nu votează indemnitatea. Foarte bine. Contele șef, poate avea părerea că politica guvernului nu este acceptabilă și deoarece normele parlamentare îngăduesc criticismul cel mai sever față cu activitatea guvernului, opoziția poate să-și enunțe părerea. După cum o simte și o crede. Miezul discursului s'a îndulcit însă atunci când șeful opoziției a pretins: votul universal, secret și comunal pentru ducerea la isbândă a principiului de stat național maghiar

eminentul conte a accentuat cu emfază că în războiul actual: „poporul Ungariei” s'a manifestat unanim matur pentru dobândirea unui tratament politic de progres.

Dar constatând aceste, domnul conte a uitat să noteze în treacăt că „poporul Ungariei” nu înseamnă politica șovinismului și nici programul partidului opozițional, ci în „poporul Ungariei” trebuie să se cunoască drepturile etnice, culturale și sociale ale naționalităților, cari și dănele, înarmate pentru apărarea monarhiei au avut un rol foarte mare.

Corifeii opoziționali fac însă pe surdo-mușii în ce privește străduințele de progres ale naționalităților. Departe de a înțelege graiul vremii, jucându-se cu fraze goale, ca un scamator cu bilele strălucite, contele Károlyi speră că războiul va duce la isbândă *fata-morgana* partidului opozițional, de-a inaugura o politică arhișovină intolerantă, care sub egida unui principiu civilizatoric, în concepția votului universal, secret, și comunal, să accelereze triumful principiului și est idem, non est idem.

La vorbirea nobilului conte, s'a dat imedia răspuns de deputatul român Teodor Mihali.

D. Mihali a constatat că guvernul nu s'a achitat de datorie față cu pretențiile și străduințele etnice ale neamului românesc și a arătat că Români, sunt și dânsii atât de buni patrioți, ca fanfaronii, cari fac pe entuziaștii *acasă*. A dovedit acceptabil că votul de obște, nu este un *cadou*, ci o datorie impusă politicii guvernului. Și a declarat foarte categoric că nu are încredere față cu politica guvernului.

Un alt conte: *Andrássy*, a luat indirect în apărare guvernul în chestia sufragiului universal, și a constatat că votul universal ar însemna un dezastru pentru țară. Și *finis coronat opus*... premierul, contele Tisza a

susținut ca principiu că nici nu se gândește să dea votul universal, din considerații de ordin superior ale statului...

Prin urmare, șeful opoziției ungare un conte, declară că pentru progresul statului ungar și pentru validitatea lui organică în șirul statelor culte, necesitatea sufragiului universal este per esentiam indiscutabilă, și recompensa firească dată ostașului apărător de țară, pentru a-i conserva posibilul de *lutte pour la civilisation* al lui Rousseau prin votul universal, secret și comunal, este o condiție sine qua non a progresului țării.

Un alt conte, care este urmașul politicii conservatoare a lui Deák Ferencz, dar fără să întruchipeze pe departe liberalismul european al acestuia, contele *Andrássy* se arată mai sincer. El simte deja, că pentru apărarea în întregime a tradițiilor feudale delăturarea în concreto a pretențiunii votului universal, este justificată prin o afirmațiune foarte desvânturată, anume, că prin sufragiul universal s'ar nimici cu totul caracterul și spiritul ungar al parlamentului.

Iar contele Tisza, președintele consiliului, arată imperios că din interes ungar, el este un dușman al votului de obște. Trei conți, reprezintă trei mentalități. Unul, saturat în psihicu-i de răsufarea democratică a Apusului, având înaintea ochilor splendoarea Germaniei actuale, care împotriva lui Bismarck a cedat și a introdus în parlamentul său reprezentanții marilor masse, contele Károlyi, vrea să se arate democrat și luminat și pretinde, ca să se dea votul universal Ungariei. Dar nu îl pretinde ca pe-o consecință a epocii și a vremii, ca pe o pretenție justă a libertății intelectuale, ci pretinde votul universal ca pe un stimulant șovinist. Al doilea conte, învață dela Bismarck și Westarp, se așează pe pedestalul lordului Roseberry, de a divulga sentimentul democrat cu lozinci și fraze răsunătoare și cu o emfază olimpică vine să constate, că d-sa, Excelenția Sa, nu crede de bine a lăsa intrare în parlamentul țării reprezentanților firești ai poporului, adunat *in provinciu*... și „părerea” d-sale o afișează ca pe o: *noch nie gewesens*, cu o grandomanie, care-ți înșeală zimbetul pe buze.

Pentru Dumnezeu, când va înțelege d. conte *Andrássy*, că secolul XX-lea și vremea lui sunt tot atât de olimpice tribune de oracol, ca enunțările d-sale?...

Foarte semnificativ este contele Tisza, care declară sincer și fără fraze, că interesul națiunii nu se poate jertfi pentru un succes momentan. Dar accentuând „națiune”, dă acesteia un înțeles vag, și nu precizează, deci oricât de drastic ne pare, contele Tisza nu acceptează idealul șovinismului exagerat.

Foarte bine. D-sa ca ministru președinte poate avea părerea că sufragiul universal poate însemna dezastru. Dar de ce votul universal n'a dus în dezastru Germania?...

Și de ce, când cu ancheta revistei: *Le Vingtième Siècle* capacități mondiale, întrebați fiind ce părere au despre introducerea votului universal, au răspuns unanim, afirmativ, că pentru conservarea tradițiilor nu poate însemna dezastru principiul egalist? Un *Fouillée* membru al Institutului spunea: „*Sous le regime démocratique, le droit de décider appartient aux majorités, mais le droit d'être représenté et de faire entendre sa voix appartient à tous*”. Un *Reich*, profesor la Universitatea din Viena scria: „Idealul sufragiului ar fi acela, care ar asigura moral influența directă a tuturor indivizilor fără deosebire de naționalitate, confesie și sex. Un *Kautsky*, distins sociolog și director la „*Neue Zeit*”, arată foarte logic că introducerea votului universal ar însemna bancrutarea aristocrației și a reacțiunii monopoliste a capitaliștilor. *Ferdinand Tonnies*, profesor la universitatea din Kiel, perora călduros pentru introducerea sistemului electoral modern și arăta cu date din viața parlamentului prusian ce a însemnat sufragiul universal pentru Germania. Dar *Achille Loria*, celebrul sociolog, *Castberg* ministru de justiție din Norvegia, arătând că în Norvegia bărbatul de 25 de ani ajunge în posesiunea tuturor drepturilor cetățenești, cu toate postulatele romane ale luării *togei virile*, *Mach*, profesor la universitatea din Viena, membru al Academiei imperiale, o glorie a culturii austriace, spune din cuvânt în cuvânt: „*Die einzige Einrichtung, welche eine angemessene, dem Kulturfortschritt entsprechende Volksvertretung sichert, ist das allgemeine, gleiche, direkte Wahlrecht mit geheimer Abstimmung*.”

Prin urmare singura soluție, de a asigura dreptul reprezentativ al poporului în progres cu cultura este: votul universal, fără nici o constringere. Dar ca să mai cităm câteva autorități sociologice ale lumii. Părerea lui *Goldscheid* președintele societății sociologice din Viena este, că numai o națiune civilizată poate accepta în întregime pretenția supușilor ei, de-a lua parte activă în viața ei parlamentară. Și spune că cel ce marile masse nu vrea să le îndreptățească de cultură, își molipsește propria sa rezervă organică. (*Wer den breiten Massen nicht wahre Kultur gewähren will, der vergiftet seine eigene organische Reserve*.) Și mai la vale spune: *Mut der Freiheit, Mut zur Weitherzigkeit, Mut zur Kultur, das ist das beste Rezept für starke und dauerhafte Staatsmacht*.

Dar *Walter Crane*, *Georges Renard* professeur au Collège de France, *Otto Bauer*

cel mai mare sociolog al Austriei, redactorul „Der Kampf”-ului: Statul ungar este opera nobilimei maghiare... Recunoaște că opera revoluționară din 1848 a lui Kossuth, a însemnat emanciparea naționalităților și a păturilor de jos de sub tutela feudalismului. Și chiar pentru că independența socială o dă libertatea gândirii, a scrierei și a sistemului electoral sufragiul universal, poate fi numit și din punctul de vedere al colectivității, un puternic stâlp al integrității ideii de stat. Să mai cităm pe *Forel*, marele psiholog, profesor la universitatea din Zürich: *Je crois que le suffrage universel, secret et égal, est le seul regim équitable pour les peuples civilisés.* (Cred că sufragiul universal, secret și egal, este singurul regim echitabil pentru toate popoarele civilizate); *Michelangelo Vaccaro*, prof. la universitatea din Roma, *Masaryk*, prof. univ. la Praga, membru al parlamentului austriac, *Sergi* prof. la universitatea din Roma, *Dr. Franz Oppenheimer* ilustrul filosof-socialog din Berlin: *Wir haben in Deutschen Reiche seit fast 40 Jahren dass allgemeine, gleiche, direkte geheime Wahlrecht.* Și după ce ironizează prusianismul electiv, cu toate panaceele suferințelor politice, face analogia Ungariei feudale. Și ajunge la concluzia că 1.270.924 de voturi nu pot însemna opinia țării întregi. *Joseph Reinach* marele empiric spune că iubește mai bine tirania decât egalitatea și libertatea cetățenească înțeleasă în felul trivial al sistemului electoral plural și capitalist. *Gumplovitz*, genialul profesor la universitatea din Graz susține că se bucură de introducerea sufragiului universal, căci acesta n'ar periclita supremația ungară, ci din contră prin satisfacerea pretențiilor culturale ale naționalităților ar asigura progresul social.

Tot atât de hotărâți apărători ai principiului egalist se arată: *G. de Greef*, autorul operei: *La Constituante et le Régime Représentatif*, *Vandervelde*, *Auspitzer* director la „Berliner Zeitung”, *Robert Michels* profesor la universitatea din Turino, *Giuseppe Prato* directorul revistei „Riforma Sociale”, prof. universitar, † *Keir Hardie*, directorul Labour Leader-ului, *Waxweiler* director la Institut de Sociologie Solvay, *Ramsay MacDonald*, *Mackarewitz*, prof. la universitatea din Lemberg, *Theodor Barth* ilustrul publicist german, *Yves Guyot*, marele economist și politician scrie că: Sistemul sufragiului universal este introdus în Franța din 1848... Publicitatea votului este sclavagiul alegătorului. Sufragiul universal are avantajul de a suprima un argument de rivalitate între clase. *Emile Durckheim*, profesor la Sorbona, unul dintre celebritățile culturii franceze, *Edward Pease* secretarul Fabian Society-ului, *Jean Grave*, *Jean Finot*, *Jellinek* marele profesor din Heidelberg, *Jéalilles*, *Balestrier*, *Georg Brandes*, *Alfred Wallace*, *Max Nordau*, *Freiberr von Hoch*, prezidentul *Freie Schulle*-ului, *Régnano* directorul *Scienza-ei*, *Ross*, *Bouglé* dela Sorbona, *Broda*, *Gerlach*, *Milhaud* prof. univ. directorul *Annales* Regiei directe — *Bernstein*, celebrul teoretician, *Small*, *Robertson*, *Colojanni*, *Gardener*, *Upton Sinclair*, *Scott*, *Brailsford* etc.

Iată numai câteva nume ce reprezintă astăzi autoritatea publică a științei universale, oameni de-o capacitate europeană, apărători ai sufragiului universal, care după părerea unanimă a științei sociologice, nu reprezintă un dezastru pentru politica de stat, ci prin adâncile lui povețe, prin marea putere a colectivității, democratizează în mod firesc

toate instituțiile unui stat și preferă viitorul pentru o nouă generație fără sbuciumul luptelor teribile de clasă.

Probabil însă cei ce sunt contrarii sufragiului universal, nu se vor lăsa amăgiți de demonstrația datelor și vor urma politica lor egocentrică, șovăielnică și sinistă, ca să acopere cu fraze realitatea.

Celor ce vor să se ocupe din punct de vedere științific cu sufragiul universal și cari vor să se mângăie astfel, că părerea contelui Tisza nu este de fel acceptată de lumea culturală, le recomandăm opul de-o neîntrecută valoare: *Le Suffrage Universel* editat de Géard L. E. Brière la Paris 1909...

Ar face bine atât contele Károlyi, cât contele Andrassy și contele Tisza, să-și procure cartea aceasta, în care vor putea citi decapitarea principiilor egoiste ale d-lor.

Reintegrarea școlii românești în drepturile sale...

...Dar visul de vrajă se destramă în vâietul granatelor ce spintecă văzduhul aprins. Și nîntea, supunând sborul fantaziei neodihnite, se întreabă cu răceala omului de cifre, cine sunt acești eroi, cari în vederea unei sorti mai bune a școlii românești, se jertesc astăzi pentru apărarea tronului și onoarea țării? Datoria noastră e să-i cunoaștem ne toți, să le fixăm numele și vitejiile, nu numai ca un exemplu de luminat patriotism pentru generațiile viitoare, ci mai ales ca o mărturie istorică despre valoarea și importanța școlii românești în viața culturală a statului ungar. Această pagină va fi o splendidă desmîțire a numeroșilor paragrafi, sub povara cărora școala românească suferă de atâtea decenii, fără a se putea desvolta în cadrele principiilor de educație sănătoasă. Avem însă toată nădejdea, că stăpânirea țării, care și în cursul războiului a arătat multă bunăvoință prin măsurile ce le-a luat în chestiuni școlare, nu va întârzi, după încheierea păcii, să reintegreze școala românească în drepturile ei firești.

Aceasta va fi cea mai frumoasă compensație a jertfelor de sânge, aduse de corpul didactic primar român, pe câmpul războaielor înverșunate.

Până la sosirea acestei zile de „dreaptă sărbătoare”, suntem obligați să cuprindem în consemnări exacte, pe toți învățătorii români chemați la apărarea țării. Va trebui să se facă o „Carte de glorie războinică a școlii românești”, în care să se eternizeze chipul, activitatea și eroismul tuturor învățătorilor cari au făcut campania acestui războiu fără păreche. Probabil, că și în această privință inițiativa o va lua secția școlară a Asociațiunii noastre. În credința, că și celelalte eparhii vor urma exemplul nostru, dăm consemnarea învățătorilor-soldați, din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei. (Numele învățătorilor și ale satelor se găsește în broșura dlui Dr. Ion Mateiu, publicată de Tip. Arhidiecezană din Sibiu.— N. Red.)

Din tractul Abrud au plecat sub arme 9 învățători, dintre cari 3 au fost scutiți pe timp nedeterminat.

Din tractul Agnita au plecat 24, scutiți dintre ei 5.

Din tractul Alba-Iulia au plecat sub arme 19 învățători, dintre cari 7 au fost scutiți, pe timp nedeterminat.

Din tractul Avrig au plecat sub arme 28, dintre cari 6 au fost scutiți, pe timp nedeterminat, 2 au murit, 2 sunt prizonieri și 1 invalid.

Din tractul Bistrița au plecat sub arme 12, scutiți sunt 4 învățători.

Din tractul Bran au plecat sub arme 28 învățători dintre cari 6 au fost scutiți pe timp nedeterminat; 1 e prizonier.

Din tractul Brașov au fost înrolați 27 învățători, dintre cari 8 sunt scutiți de serviciu pe timp nedeterminat.

Din tractul Câmpeni au plecat 14 învățători,

dintre cari 5 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Cetatea-de-piatră au plecat sub arme 12 învățători; 4 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Cluj au plecat 6 învățători sub drapel, dintre cari 2 sunt scutiți pe timp nedeterminat.

Din tractul Cohalm din 19 învățători înrolați 1 este scutit de serviciu militar pe timp nedeterminat; 1 învățător prizonier; 1 inv. a căzut pe câmpul de luptă, iar 1 e dispensat.

Din tractul Dej au plecat 12; scutiți pe timp nedeterminat sunt 7 învățători.

Din tractul Deva sunt înrolați 4 învățători.

Din tractul Dobra au plecat sub drapel 5 învățători, dintre cari 2 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Făgăraș au fost înrolați 31 învățători; 8 învățători sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Geoagiu au plecat sub drapel 4 învățători, dintre cari 1 este scutit de serviciu militar.

Din tractul Hateg 1 învățător este sub drapel.

Din tractul Hunedoara sunt înrolați 2 învățători, 1 este scutit de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Ilia sunt înrolați 7, dintre cari 2 sunt scutiți de serviciu militar.

Din tractul Lupșa sunt înrolați 15 învățători, dintre cari 5 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Mediaș din 15 învățători înrolați, 5 sunt scutiți de serviciu militar, iar 1 învățător invalid.

Din tractul Mercurea au fost înrolați 20 învățători, scutiți sunt 9, iar 1 învățător a căzut pe câmpul de luptă.

Din tractul Murăș-Oșorheiu au plecat sub arme 4, dintre cari 1 învățător este scutit de serviciu militar.

Din tractul Orăștie sunt înrolați 20 învățători, 7 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Reghinul-săsesc au fost înrolați 13 învățători, de serviciu militar sunt scutiți 7 învățători.

Din tractul Săliște au fost înrolați 16 învățători, dintre cari 5 sunt scutiți de serviciu militar pe timp nedeterminat.

Din tractul Sebeșului au plecat sub drapel 36 învățători, scutiți sunt 5 învățători.

Din tractul Sibiu 33, scutiți sunt 12, 1 a căzut, iar 1 dispensat.

Din tractul Sighișoara dintre 16 învățători înrolați 4 sunt scutiți, iar 1 a căzut.

Tractul Târnava: Din 10 învățători înrolați 3 sunt scutiți pe timp nedeterminat.

Din tractul Treiscaune au plecat 9 învățători, scutiți sunt 3, iar 2 au murit moarte de erou.

Din tractul Turda din 7 învățători înrolați 3 sunt scutiți de serviciu, 1 a căzut.

Din tractul Unguraș au fost înrolați 9, scutiți de serviciu militar sunt 3 învățători.

Din tractul Zarand au fost înrolați 23 învățători, dintre cari 5 sunt scutiți de serviciu militar, 2 prizonieri, iar 1 a murit moarte de erou.

De încheiere să facem puțină socoteală. Conform statisticii oficiale, la sfârșitul anului școlar 1913—14, deci când a izbucnit războiul, arhidieceza noastră avea 652 de școli cu 808 puteri didactice. Dintre acestea 45 sunt învățătoare. La începutul războiului au fost mobilizați 357 de învățători. La asenările făcute în cursul războiului, au mai fost găsiți apti încă 158 de învățători. Consistorul având în vedere, că aceștia sunt indispensabili pentru învățământ, care în lipsa lor ar fi trebuit să se sisteze, a intervenit la ministerul de culte și instrucțiune publică, și acesta a și scutit pe timp nedeterminat 148 dintre ei. Aceștia au rămas deocamdată în posturile lor de educatori. Tabloul se prezintă astfel:

Învățători mobilizați	357
Învățători dispensați	148
Învățători refuzați	2
Inv. propuși dar încă nedispensați	8
Total	515

Socotind în procente numărul învățătorilor cari au îndatoriri militare, obținem cifra de 63.61 procente. Dacă din numărul total al pu-

terilor didactice, scădem cele 45 de învățătoare, cari sub raport militar nu pot veni în combinație, ar rămâne 763 de învățători. Raportând la aceștia numărul de 515, rezultă un procent de 67.36.

Ceea ce înseamnă, că numărul învățătorilor-soldați, trece peste două treimi ale corpului didactic primar din arhidieceza ortodoxă a Transilvaniei.

Să dea Dumnezeu, ca această uriașă jertfă de sânge, adusă de dascălii neamului nostru, să deschidă în istoria școalelor românești, epoca îndreptățită, a deplinei libertăți sufletești și naționale.

Dr. Ion Mateiu.

Fondul de teatru și publicul nostru.

Un inimos bărbat din Brașov: Dr. N. Vecerdea, secretarul Fondului de teatru (ierțat că nu-l numesc altfel, pentru a-i scurta numele), îmi pune la dispoziție pentru dosarul „publicului nostru” câteva date extrem de interesante. Raportul dlui Dr. Vecerdea, a apărut în „Românul” nostru. Dacă pot să-l calific, eu i-as spune că este un dureros necrolog al conștiinței publicului nostru.

Noi, Românii din Transilvania, n'avem instituții culturale atât de multe ca străinii — și puține, câte avem, ne sunt supuse simpatiei vremelnice ale publicului. Înainte cu câțiva ani era la „modă” să sprijinești Asociațiunea. Mii și mii de membri se înscriau sub drapelul alb al culturii — și propaganda culturală a despărțimintelor întrecea limitele entuziasmului. Când cu venirea scriitorilor din București în Ardeal, a ajuns la „modă”: sprijinirea slovei românești.

Foarte vremelnice, cu viața unui fulg de zăpadă ori a unui flutur, publicul nostru se îndrăgostise de versul românesc.

Acelaș foc de licurici a fost și entuziasmul publicului nostru pentru teatrul românesc. O, Thalia, Thalia, declamau atunci pseudo-naționaliștii, dar Caragiale era pentru dânsii o terra incognita...

Totul, vremelnicia simpatiei, nu ne-a revoltat niciodată, căci societatea, naivă, incoherentă și stupefiată de ingenua spirituală a vremii este asemenea unui copil de-o adorabilă ilogicitate. Nu ne-am revoltat prin urmare că publicul nostru nu sprijinește pressa, ci o acopere în loc de abonamente cu observații subțiri — nu ne-a revoltat, că instituțiile noastre, în loc de a fi sprijinite sistematic, erau lăsate în voia lor, — dar cu tot dreptul trebuie să ne revoltăm, că în vreme de furtună, tot ce înseamnă oază de pace, o instituție culturală, este ignorată în felul arătat.

D. Dr. N. Vecerdea spune că vrând să încaseze taxele de membru ale fondului teatral a adresat câteva sute de scrisori recomandate, în plicul cărora se ascundea câte o anatema, și publicul provocat la dragoste de neam și sprijinire a culturii, a răspuns prin politeța unor singuri indivizi..., din scrisorile recomandate 90% au ajuns cu siguranță în coș și în foc, căci publicul nostru nu iubește provocarea nici într'un fel.

Trist, foarte trist.

Dacă oamenii noștri nici astăzi nu înțeleg că a sprijini cultura românească nu este un lux, ci o datorie, dacă publicul nostru nici astăzi, când este vorba de conservarea caracterului nostru etnic, nu vrea să sprijinească o instituție, care vrea să aducă sub acoperiș verbul românesc și să reflecteze umbra unui Millo, Manolescu, Brezeanu pe cămăruța cu aer îmbăcsit a culturii ardelenice, dacă nici fondul de teatru nu este sprijinit de propriii lui membri, ne vom putea face mari iluzii de progresul nostru cultural?

Trist, foarte trist.

Dar înzadar voi scrie eu: trist, foarte trist. D. Dr. N. Vecerdea a provocat direct și i-s-a refuzat sprijinul... Eu mă adresez indirect publicului nostru și-l rog, să nu se trezească măcar pentru un moment.

(e. l.)

Regina Maria audiază o prelegere la universitate. Tronul și universitatea.

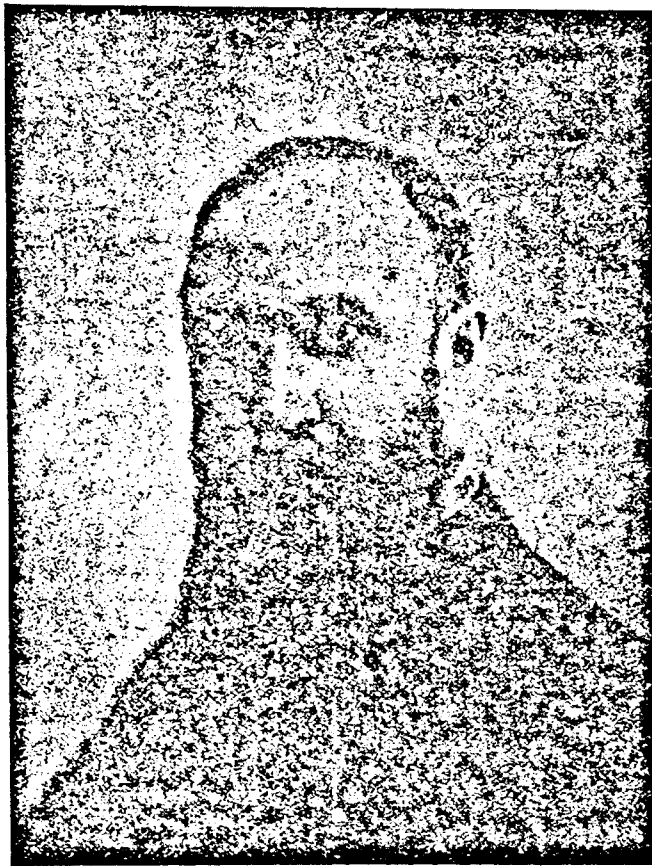
Arad, 11 Decembrie.

Universitatea din București s'a învrednicit zilele trecute de o aleasă cinste. Treptele ei le-a urcat, alături de număroasa studențime universitară și un anume public desinteresat, însăș augusta suverană a României, Majestatea Sa regina Maria însoțită de frumoasa princesă A. S. R. Elisabeta să audieze o prelegere a cursului de istorie al dlui profesor N. Iorga.

Acesta este un „fapt nou”, cum scrie un ziar bucureștean, în analele universitare. Un fapt nou de o rară importanță socială. Căci vizita regală ce-a primit-o universitatea bucureșteană însemnează o recunoaștere a muncii ce se săvârșește aici pentru înflorirea științei și culturii românești, o recunoaștere de înaltă valoare, pentru că-i venită din locul cel mai sus pus în ierarhia socială a unei țări.

de a asista la o prelegere a cursului dsale de istorie, la o prelegere ca și oricare alta, plină de farmec și învățăminte. Sufletul distinsului savant, care a numărat printre elevi și pe prințul Carol, va fi viu emoționat, când mama-regină și sora-prințesă a prințului moștenitor, s'au coborât din strălucirea palatului printre auditori, și va fi comentând acest „fapt” ca cel mai vădit semn al rezultatului real al propagandei dsale de ani de zile.

Acesta este un adevărat succes moral și înima românească de pretutindeni se bucură de el. Regina, distins suflet de artist, jertfitoare, înțelegătoare pentru nevoile neamului, cea care cu eroism admirabil a lucrat prin spitale ca să înlăture ravagiile holerei și tifosului, cea atentă față de toate manifestațiile de seamă ale geniului românesc, n'a ignorat nici opera de întărire și înălțare sufletească ce o săvârșește universitatea bucureș-

Nicolae Iorga,

profesor universitar.

Este un eveniment acesta. Și cu tot asediul știrilor alarmante de războiu pe care ni le aduce telegraful, nu-l putem trece cu vederea. Cu multă mulțumire sufletească luăm și noi notă de o răsplată ca aceasta de ordin moral a activității prodigioase a distinsului profesor universitar și educator național, d. N. Iorga. E o consacrare de sus a meritelor dsale.

D. N. Iorga, care a prestat așa de număroase străduințe pentru o consolidare a raporturilor dintre Coroană și Țară, va fi viu satisfăcut de hotărârea augustei suverane

teană. Fericită țara pe tronul căreia strălucete o coroană regală de atâta strălucire ca cea de pe capul reginei Maria a României, și fericit neamul a cărui cultură și știință primește un razim așa de înalt.

Sub titlul „Tronul și universitatea” ziarul „Viitorul”, oficiul guvernului român publică următorul frumos articol:

„M. S. regina Maria — „Doamna”, cum a numit-o fericitul profesor al cărui curs îl onora cu prezența-I — însoțită de A. R. principele

Elisabeta, au asistat la o lecție a dlui profesor universitar Nicolae Iorga.

Faptul acesta este cu totul nou. Este o onoare ce se face învățământului nostru superior, care cu greu am găsi-o în alte timpuri și în alte țări.

De obicei, marele focar al culturai ce se numește universitate, a fost în țările Occidentului un fel de manifestare a burgheziei: a independenței cetățenilor.

Și în această calitate, universitățile au evoluat printr'o forță internă și proprie. Universitățile însă, din țările mici, cum este România, au nevoie de o sollicitudine și o tutelă, care în țările de-o veche cultură, nu este atât de necesară.

La noi, fără tradiția unui mare învățământ liber, fără o istorie a facultăților, bogată în cuceriri mari, pe terenul științific; fără galeria martirologică a jertfiților pentru adevăr; universitățile pot fi expuse scăderilor, erorilor și exagerărilor; pot cunoaște și eclipsele scopului lor mare.

Iată de ce în vizita pe care regina României a făcut-o cursului profesorului universitar, vedem un simbol fericit al protecției înalte pe care tronul o arată marelui școli, în care se făuresc caracterele generațiilor de mâine, și se popularizează cunoștințele ce fac temelia civilizației.

Dacă profesorul Nic. Iorga se poate simți pe drept cuvânt mândru de cinstea ce i s'a făcut, întreaga universitate este în drept să-și revendice această onoare și acest gest regal, care s'a înălțat deasupra universității noastre, sub forma unei ocrotiri”.

Glosele săptămânei.

Pressa maghiară despre Jidani.

La rubrica „Glosele săptămânei” ziarul săptămânal „Egyenlőség” (Egalitatea), organul Jidanilor din Ungaria, (apare în Budapesta) publică în numărul său dela 5 Decembrie a. c. următoarele specimenne din presa maghiară vorbind despre Jidani:

Ziarul „Dunántul” în numărul său din 10 Noembrie n. a. c. sub titlul „Jidani și războiul” publică un articol în care între altele scrie:

„Că bărbații judani nu sunt croiți pentru a fi soldați și că sângele lor nu-i ademeneste pentru a merge în front — așa credem, în această privință nu mai încapă nici o discuție”.

„Uj Lap” din Cincibiserici în numărul său dela 21 Noembrie a. c. vorbind despre noua piesă teatrală „Lyon Lea”, scrie între altele:

„Din parte-mi găsesc ca ceva foarte natural, că spiritul creștinesc este îmbrâncit de pe scena de azi, din literatură, din pressă. Găsesc de natural și de sine înțeles că în prezent spiritul galițian este stăpânitorul a toate. Nu trebuie să vă mirați de faptul, că acasă ei au ieșit la suprafață, căci doară fiii noștri se găsesc afară pe câmpurile de luptă, în tranșee, în asalturi, în cele mai sângeroase lupte.

De aceea să nu discutăm, dlor! Actualmente ei sunt în majoritate acasă, ei cei mai puternici, iar dreptatea totdeauna este de partea celor cari sunt mai puternici.

Dar odată, cândva, atunci când va înceta sgomotul armelor, când fiii noștri se vor întoarce acasă ca oagi sau răniți și având în ochi strălucirea fiiorilor de luptă, atunci condeiul își va duce lupta sa pentru o viață publică mai frumoasă, mai nobilă, mai purificată, pentru gloria spiritului maghiar nefalsificat...”

Ziarul „Egyenlőség” înregistrează „cu multă durere aceste atacuri și insulte nemeritate la adresa Jidanilor, cari în toată vremea au fost cei mai buni și cinstiți patrioți”.

Dorobanțul român în așteptarea ceasului mare!

Ce se oferă României de către împătrita înțelegere? — România să intre în acțiune „prin presiune și amenințări”. — Rușii se tem de pericolul român. — Nouă fabrică de explozibile. — Un consiliu de miniștri. — Articolul dlui gen. Gr. Crăniceanu despre războiul României. — Discuția mesajului român. — Armata română stă și așteaptă ceasul mare! — Politica guvernului român.

Arad, 11 Decembrie 1915.

Reproducem următorul articol din „Steagul”:

La „Situația politică” a numărului nostru de Vineri s'a amintit despre o telegramă sosită din Londra care pomenește despre câștigurile pe cari împătrita alianță le-ar oferi României în cazul când ar merge cu ea în război: Compensațiile ar fi: *mărirea țării în întindere până la 192.000 kilometri pătrați, creșterea populației până la 14 milioane locuitori și o parte din Bulgaria.*

O astfel de știre nici n'ar merita să fie discutată, căci cine poate garanta că este expresiunea adevărului sau este numai una din acele născociri zilnice cu care ne-a deprins presa din țările beligerante. Dar, fiindcă agenția telegrafică oficială ne-a transmis-o, să o discutăm.

Se oferă României 14 milioane locuitori, adică cu 6 jum. milioane, mai mult decât avem, ceea ce însemnează că ni se oferă nu numai Transilvania, Banatul întreg și Bucovina până la Cernăuți inclusiv. Dacă ni se oferă mai mult, am dori să știm ce ni se oferă, dacă nu cumva ni se oferă și Basarabia?

Se oferă României 192 mii kilometri pătrați, adică cu 60 mii mai mult pe cât are România astăzi. Insa Transilvania, Banatul și Bucovina nu-au atâta întindere, iar Basarabia cu cei 44 până la 45 mii kilometri nu pot intra în acest calcul, afară numai dacă ar fi vorba de retrocedarea celor 3 județe răpite la 1878.

În sfârșit, ni se oferă și o parte din Bulgaria, probabil linia Rusciuk-Varna despre care s'a vorbit de atâtea ori.

În ceea ce privește adjudecarea unei părți din Bulgaria, este foarte greu să se vorbească astăzi Românilor cari, dacă ar lua armele și s'ar arunca în marea conflagrație, nu ar face decât spre a-și realiza idealul de a-și desrobi frații, iar nici decât să pornească la un război de cucerire împotriva altor neamuri.

În adevăr este o imposibilitate morală pentru un popor care reclamă lumii civilizate împotriva subjugărilor și tendințelor de desnaționalizare ca să devie la rândul său subjugător. Deci despre acest caz să nu mai vorbim.

Rămâne să cercetăm numai cum trebuie să înțelegem oferta strălucită a împătritei înțelegeri, făcută astăzi, adică făcută tocmai „astăzi”.

Negreșit, nimeni nu se gândește ca să dea României mai mult decât i-se cuvine: dar dacă, în adevăr, i-se cuvine mărirea până la 14 milioane locuitori și până la 192 mii kilometri pătrați, de ce tocmai astăzi i-se recunoaște acest drept?

Afară de această nedumerire, mai avem, firește, încă una: pentru ca România să poată ajunge țară cu atâta întindere teritorială și cu atât de numeroasă populație, nu e de ajuns ca împătrita înțelegere să ne ofere câștigul, dar trebuie să-l luăm cu armele. Dar întrebarea este: „Oare împătrita înțelegere, care nu a putut salva Serbia cea perfect înarmată din nou, cea aprovizionată din belșug cu mu-

nițiuni, cea care este o formidabilă cetate naturală, cu defileuri și înălțimi aproape inexpugnabile, putea-va asigura României victoria?

Negreșit, România nu va cere niciodată ca alții să își verse sângele pentru ea, ca alții să se jertfească pentru ea să profite, dar vorba e: făcând România toate jertfele, nu va deveni, la rândul ei, teatrul unui război ruinător și nu riscă să ajungă soarta Belgiei și a Serbiei?

Fiindcă în acest război nu se mai vorbește numai despre înfrângerea adversarului, dar se vorbește despre mimicirea lui. Germanii spun că vor încorpora o parte a Belgiei. Austro-ungarii anunță desființarea Serbiei și împărțirea ei între imperiul austro-ungar, Bulgaria și Albania. Rușii împart regatul bulgar între Serbia și România și așa mai departe.

Apoi împătrita înțelegere, cu toată buna ei voință n'a putut salva nimic din ceea ce a făgăduit să salveze.

Belgiei a făgăduit categoric că o va salva, în orice caz a făgăduit salvarea Anversului, ceea ce n'a putut face. Serbiei a făgăduit că nu o va lăsa ca să fie zdrobită și astăzi Serbia e desființată. Dardanelele a făgăduit că le va lua în cel mai târziu 2 luni, și vedem că nu le pot lua.

Acum făgăduiește că va împiedeca pe Germani să ajungă la Constantinopol. Vom vedea și aceasta, deși nu sunt semne.

Cine în România, care Român ar putea refuza mărirea patriei sale până la proporțiile făgăduite, dar... unde e garanția sau măcar probabilitatea serioasă a succesului?

În revista engleză „Nation” un distins om politic și diplomat englez, scrie următoarele despre *atitudinea României*:

„Experiența ne-a dovedit că în Balcani nu putem conta pe simțeminte. Dacă așteptăm ca România să aibă tot acele simțeminte ca și Serbia și Bulgaria, grozav ne înșelăm. Sârbii sunt dușmanii de moarte ai monarhiei habsburgice, deoarece un milion din conaționali lor sunt sub stăpânirea ei. Tot același diferend e între Serbia și Bulgaria pentru Macedonia.

Dacă România ar avea același suflet, ar fi luat de mult armele contra Austro-Ungariei pentru libertatea fraților din Ardeal. Dar România nu e o țară democratică, ci e condusă de o clasă de boeri. Populația ei e săracă și armata ei, care de altfel e foarte bine pregătită, n'are spiritul care trăește în armatele bulgară și sârbă.

S'a dovedit că neutralitatea e folositoare pentru România. Bucate și petrol au putut vinde pe preț bun Puterilor Centrale.

Dar mai este o cauză pentru care România n'a intrat până acum în război, ci a rămas neutră. Aceasta e ura contra Rusiei, pentru răpirea Basarabiei. Afară de aceasta, în chestia Dardanelor, nu se potriveau interesele României cu cele ale Rusiei.

O cauză principală a neutralității României e și succesul puterilor centrale.

Din toate aceste putem conchide că avem foarte puține speranțe să vedem România de partea Quadruplei. Totuș, *Quadrupla, și mai ales diplomația noastră, trebuie să facă și să sacrifice totul, pentruca întâi Grecia și cu ea împreună și România, să vină de partea noastră.*

Dacă nu ne va succede să o facem aceasta și să obținem rezultate îndestulătoare cu binele, să o facem aceasta prin presiune și amemintare!”

Atitudinea României este viu comentată de presa rusească din Moscova. În rezumat se spune că „*Rusia și România trebuie să se mărginească la asigurarea intereselor lor reciproce. În Petersburg s'a ajuns la convingerea că Rusia nu trebuie să mai amenințe România, ci din contră să facă tot posibilul spre a înlătura pericolul român.*”

După cât se poate întrevădea aci, pot veni ni discuții în acest scop două mijloace: *Evitarea pe cât posibil a unor eventuale neînțelegeri și întărirea graniței basarabene cu trupe suficiente”.*

Citim în „Monitorul oficial” român:

Consiliul de miniștri având în vedere cumpărarea de către ministerul de războiu a fabricii societății anonime române „Blau-Gaz”, în scop de a fi transformată în fabrică de pirogenare a derivatelor de petrol ce sunt necesare fabricării explosibilelor

Decide:

Art. 1. — Cu începere dela data luării în primire, fabrica va funcționa sub numele de „Fabrică de pirogenare” depinzând direct, ca administrație și exploatare, de „direcțiunea generală a munițiilor.”

Art. 2. — Intreaga administrație a fabricii vor fi studiate și hotărâte de „direcțiunea nerală a munițiilor” și va funcționa după un regulament provizoriu.

Art. 3. — Lucrările de amenajare a fabricii vor fi studiate și hotărâte de „direcțiunea generală a munițiilor”, cerându-se aprobarea sumelor necesare.

Art. 4. — Toate cheltuielile de exploatare vor fi aprobate de directorul general al munițiilor.

Art. 5. — D. inginer chimist G. Gane dela institutul geologic este delegat a îndeplini funcțiunea de director al fabricii de pirogenare.

Personalul de exploatare și cel necesar pentru lucrările de amenajare va fi delegat sau angajat în mod provizoriu de către „direcțiunea generală a munițiilor”.

Luni seara a avut loc acasă la d. I. Brătianu, prim ministru și ministru de războiu, un consiliu de miniștri.

A fost discutată chestiunea vânzării celor 50,000 vagoane de cereale pentru consorțiul germano-austro-ungar.

Guvernul a hotărât să admită încheierea transacției, delegând pe d. Al. Constantinescu ministrul agriculturii să trateze chestiunea plății la Banca Națională.

D. ministru Constantinescu va prezenta la comisia de export hotărârea consiliului de miniștri, stabilind împreună cu ceilalți membri ai comisiei amănuntele transacției.

D. general Gr. Crăiniceanu, fost ministru de războiu, directorul politic al ziarului „Universul” publică în acest ziar un lung articol despre atitudinea României și situația ac-

tuală a războiului. D. general Gr. Crăiniceanu spune că azi războiul României s'a depărtat.

Iată motivele sale:

— *Astăzi, din nenorocire situațiunea strategică s'a produs tocmai în aceste condițiuni nefavorabile. Principalele elemente strategice s'au modificat radical, astfel, că un nou plan de războiu se desenează.*

În fața acestor fatalități, a căror greutate enormă ne-ar zdrobi dacă n'am avea siguranța rezultatului final, este evident, că războiul nostru s'a... depărtat, fără însă, bine înțeles, să fie înlăturat”.

D. general își încheie articolul cerând intrarea României imediată, care ar schimba fața lucrurilor.

Despre discuția la mesajul tronului român ni se comunică următoarele din București cu datul de Mercuri:

Marți s'a întrunit acasă la d. Ion I. Brătianu, comisia de răspuns la mesaj, a Senatului. Președinte al comisiei e d. Toma Stelian, iar raportor d. C. Alexiu.

Discuția mesajului va începe mai întâi la Camera. Vineri 27 Noembrie v. comisiunea își va depune proiectul de adresă, iar Luni vor începe desbaterile.

Discuția la Senat, va începe abia după ce desbaterile Camerei vor fi închise.

Un ofițer din armata română, d. Gh. Tătarescu, care — dupăcum însuș spune într'un articol din „Viitorul” — a purtat șapte luni hainele gri-verde a oastei românești și „trimis cu regimentul din care face parte la frontieră”, — vorbind despre sbuciumările cari a frământat în ultimul timp, România, scrie următoarele despre armata română:

„... *La noi, toată ființa întregii țări se îndreaptă cu grijă spre armată, căci războiul poate fi gestul hotăritor și hotărârea supremă prin care își va spune cuvântul astăzi când focul cel mare face atâtea ruine dar și aprinde atâtea nădejdi. Toți câți constituiesc armata română: ofițeri de toate gradele, soldați de toate categoriile, știu care e menirea lor.*

Dealungul granițelor țării noastre, la poalele munților albi ca și lângă bălțile Dunării unde suflă acum viforul — stau în așteptare hotărâtă batalioanele noastre, soldații noștri veniți din toate unghiurile țării, din toate clasele și purtând cu ei toate nădejtile.

Din când, în când, le vine, ca din altă lume sgomotul luptelor învrăjbite, freamătul deșertăciunilor oarbe și ecoul lamentabil al încercărilor pătimașe. Neclintiți ei stau, însă, la postul lor cu ochii țintă la lucrul acesta sfânt și mare care se chiamă frontiera țării.

Neclintiți ei stau acolo și așteaptă ceasul lor, ceasul cel mare pentru care se pregătesc în liniște mută și în resemnare eroică”.

Organul guvernului român „Viitorul” polemizând într'un prim articol cu „Epoca” și „Moldova”, scrie:

— *Exacta apreciere a duratei războiului și a importanței corelative a materialului industrial, a făcut ca România să fie cruțată de a se arunca într'o aventură, ale cărei rezultate dezastruoase refuzăm să le rostim.*

Astfel nu numai că forțele sale au fost conservate intacte în timpul unei generale istoviri, dar încă, printr'o activitate neobosită, au fost sporite față de ceea ce erau în momentele „pierdute”.

România, singura operă politică, a Românilor sbuciumați timp de optsprezece veacuri pe aceste plaiuri, nu a fost irosită într'o luptă stearpă și a rămas cu puteri crescute, drept unic reazăm al idealurilor noastre comune.

România este acum și va fi în stare să răspundă supremei chemări, când interesele și aspirațiile sale vor cere. Din toate punctele de vedere ea lucrează în vederea acestui moment.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 10 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: În unele puncte, lupte de recunoaștere. Pe restul liniei domnește liniște.

Pe frontul italian: Pe linia de luptă de lângă malul mării, afară de lupte de artilerie și alte încercări de ordin slab, a fost liniște. Activitatea dușmanului din fața liniei întărite dela Lardarr și Riva se continuă. După amiază infanteria italiană a atacat pozițiile noastre de pe muntele Frisen, d'aici spre vest și în valea Chiese și Conee. Am respins dușmanul cauzându-le pierderi considerabile.

Pe frontul sud-estic: Spre sud de hotarul nordic al Muntenegrului continuă urmărirea.

Berlin, 10 Decembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Am respins atacurile franceze de granate de mână îndreptate către tranșeele noastre de pe platoul Sudin. Din cauza furtunilor și a ploilor, evenimente de importanță nu s'au dat.

Pe frontul oriental: Nici un eveniment.

Pe frontul din Balcan: Cele două zile din urmă armata generalului Kövess a făcut prizonieri 1200 soldați. În armata generalului Galwitz nici un eveniment. La sud de Strumița trupele bulgare au luat dela englezi 10 tunuri.

Constantinopol, 9 Decembrie. — Se comunică dela cartierul general turc:

Pe frontul Irak: Rezistența dușmanului slăbește foarte mult. Trupele noastre au respins sângeros slabele încercări de atac engleze. Până acuma am făcut pradă de războiu 6 aeroplane engleze.

Pe frontul din Caucaz: Spre vest de Alaskau am respins un atac dușman.

Pe frontul dela Dardanelle: Pe sectoarele dela Anaforta, artileria dușmană împușcă pe apă și uscat. Artileria noastră a răspuns prin vii canonade, a împărțiat trupele dușmane adunate și a gonit vasele de transport dușmane ancorate în golful Kemigli. În aripa dreaptă dela Ari-Burnu s'au dat violente lupte de bombe la care au luat parte și un circulator dușman, un cuirasat, un monitor și un torpilor. Contra canoadele noastre au pustiit o parte a tranșeelelor dușmane. Monitorul dușman, nămerit de două obuze a fost nevoit să se retragă. Pe sectoarele dela Sed il Bahr s'au dat lupte încrucișate de bombe și artilerie. Dușmanul a asvârlit foarte multe torpiloare aeriene contra aripei noastre stânga. Focurile intensive ale artileriei noastre au nimicit câteva depozite de bombe și muniții dușmane.

PENTRU „ALBUMUL DECO- RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Războiul european.

Bulgaril nu merg pe teritor grecesc.

Berlin. — Se anunță din Sofia: „Preporec” scrie în prim articolul său, că trupele bulgare numai în acel caz vor trece pe teritor grecesc, când Grecia s'ar declara pe față de partea Intelegerii.

Anglia la primăvară dorește să zdrobească Germania.

Berlin. — După cum anunță „Berliner Tageblatt”, „Daily Chronicle” scrie într'un număr mai recent al său: Anglia va putea zdrobi pe Germania numai la primăvară, deoarece atunci va dispune în preponderanță de material de om și armament. La primăvară Anglia își va realiza cel mai mare plan al său.

Italia și Rusia s'au alăturat și ele demersului către Grecia.

Paris. — Agenția Havas află din Atena: Reprezentanții din Atena ai Italiei și Rusiei au notificat primului ministru grec d. Skuludis, alăturarea statelor italian și rus la demersul anglo-francez.

Deschiderea sobraniei bulgare.

Sofia. — Consiliul de miniștri bulgar, a hotărât ca Sobrania (camera deputațiilor) să fie convocată în sesiune ordinară la 15 Decembrie, dacă interese de ordin superior nu se vor opune la aceasta.

Conform constituției, Sobrania urma să fie deschisă la 15 Octombrie, dar din cauza izbucnirii războiului convocarea ei a fost amânată.

Siguranța trupelor în Salonic.

Berlin. — După știrea lui „Lokalanzeiger”, agenția Reuter comunică din Atena:

Ministrul Rhallys s'a sfătuit cu generalul Sarraill asupra amănunțelor situației, iar în urmă delegații oficiali greci și francezi au ținut consiliu. Cercurile competente sunt de convingerea că perturbările vor fi de rezultat final multumitor.

Drum de fer grec spre Salonic.

Berna. — Corespondentul din Salonic a lui „Echo” anunță: Lucrările construirii drumului de fer dintre Atena—Salonic decurg grabnic. După toate probabilitățile, linia Guida—Papapoul menită să lege comunicația dintre Atena și Salonic în luna Februarie va fi terminată. Cele douăzeci locomotive comandate pentru această linie au sosit deja. Locomotivele înaintază cu o viteză de 40 kilometri pe ceas.

Relațiunile franco-spaniole.

Lyon. — Generalul Lyantey pleacă la Teuan pentru a înapoia vizita generalului Jordana, înalt comisar spaniol, — vizită pe care el a făcut-o la Casablanca în Septembrie trecut.

Acest schimb de vizite — se spune în cercurile diplomatice franceze și spaniole — e dovada relațiilor amicale dintre Franța și Spania. Cele două puteri urmează în deplin acord opera lor civilizatoare.

Recrutarea trupelor coloniale franceze.

Roma. — Știri sosite din Paris pressei italiene arată că recensământul și recrutarea populației bărbătești din centrele cele mai populate ale Senegalului și al Congoului ordonate de acum două luni de guvernul francez, s'au terminat în întregime. Populația s'a prezintat cu bună voie la centrele de recrutare. Toți oamenii valizi din clasele 1889 și până la 1917 inclusiv se și găsesc pe câmpurile de instrucțiune de mai bine de o lună. Este iminentă plecarea pentru Franța a 50 de mii de oameni deja instruiți.

Contingentul francez din 1917 va fi concentrat în ziua de 5 Ianuarie 1916.

Italia și aliații.

Paris. — Ziarul „Le Temps” într'o corespondență din Roma a lui Jean Carrère publică următoarele:

— Francezii trebuie să evite orice sfaturi aliaților lor Italieni asupra drumului pe care trebuie să-l urmeze. Italienii posedă destule elemente de energie și de voință pentru a face de prisos orice indemn străin. Să-i lăsăm cu încredere să lucreze. Puternicul simț istoric al poporului italian triumfă oricând împotriva oricăror șovăeli.

Lupte violente la Valandovo.

Lugano. — Magrini scrie lui „Secolo” din Salonic: În urma atacurilor bulgare și germane aliații au fost constrânși să se retragă iarăși, pentru ca să-și scurteze frontul. Dela Demirkapu a fost transportat tot materialul de război, iar edificiul gării a fost dărâmat. Presiunea dușmanului asupra gării Strumița devine tot mai primejdioasă. Spitalul de câmp instalat în gara Strumița a fost mutat la Salonic. La Valandovo sunt în curs lupte foarte violente.

(Demirkapu, lângă Vardar, cam la 50 klm. spre sud-est dela Köprülü (Veles), după cum anunță comunicatul oficial bulgar din urmă, a fost ocupat de Bulgari. La 17 klm. spre sud-est dela Demirkapu, tot lângă râul Vardar, se găsește gara Strumița, a căii ferate Monastir-Salonic. Orașul Strumița se găsește pe teritor bulgar la 20 klm. spre nord-est dela gara cu același nume).

Rotterdam. — Se anunță din Salonic: Pe frontul francez au avut loc ieri lupte locale. Pe frontul englez s'au dat neîntrerupt lupte și lupta n'a încetat încă. Bulgarii par a fi ferm hotărâți să spargă liniile engleze cari însă sunt foarte bine întărite și excelent apărute.

Neutralitatea Olandei.

Haga — Ministrul de interne Kork v. Linden a făcut cunoscut în senat politica de neutralitate a guvernului, care o aprobă și statul major. Există în Olanda un grup mic, care crede că ar fi de dorit o altă politică, dar aceste păreri n'au găsit răsunet în parlament. Cea mai salutară pentru Olanda e politica de neutralitate, dar nu vrea să însemne, că unii să nu poată simpatiza cu împătrita înțelegere sau cu puterile centrale, respectivii însă își pot manifesta simpatia lor numai în așa chip, ca să nu aducă ofense la adresa nici unui stat beligerant.

Despre cazul ziarului „Telegraaf” și deținerea primredactorului al acestui ziar, ministrul de interne a spus că libertatea de presă adevărată e o binefacere, dar legile trebuie respectate, iar dacă cineva calcă legea, trebuie să răspundă în fața judecătoriei. Guvernul n'a demobilizat încă o mare parte a armatei, deoarece e de părere, că situația internațională îndeamnă la cea mai mare precauțiune. În ce privește inițierea tratativelor de pace ministrul e de părere, că e prematur de a ne gândi la aceasta. Când statele beligerante vor avea convingerea că servesc mai bine cauza dreptății și a civilizațiunii încheind pace, atunci va fi sosit timpul și pentru Olanda ca să-și spună cuvântul.

Rotterdam. — Generalii olandezi au discutat cu guvernul într'un consiliu secret timp de două zile amănunțele eventualei demobilizări, respective probabilitățile unei reduceri a mobilizării. Rezultatul consfățuirilor a fost că toate partidele parlamentare au hotărât, că nu vor aduce în parlament în discuție chestia demobilizării, nici chiar în forma de interpelație.

Succesele Englezilor și Francezilor în Camerun.

Paris. — „Temps” publică comunicatul oficial al ministerului coloniilor despre luptele din Camerun:

— Dușmanul — se spune în comunicatul oficial — a atacat din toate părțile, dar în urmă a fost constrâns să se retragă în cele două poziții principale ale sale, spre Joko și Jaunde. Din Duala a plecat un corp expediționar anglo-francez, condus de generalul Dobell. În 4 Octombrie trupa engleză a ocupat Sakbaen, care se găsește la 100 klm. dela Duala, în 10 Octombrie Vumbiaga și în 3 Noembrie Itoko, care se găsește la 50 klm. dela Jaunde. Francezii câștigând bază solidă au intrat în 24 Octombrie în Seune (30 klm.) și Eseka (75 klm. dela Jaunde). La nord de Sanage, trupele generalu-

lui Cunliffe-Kontse au ocupat în 24 Octombrie Bania, iar în 6 Noembrie pozițiunile bine întărite ale Germanilor pe muntele Bania. În 3 Noembrie, trupele colonelului Brisset au intrat în Tibati, de unde înaintând, s'au împreunat cu trupele generalului Cunliffe și au continuat împreună să înainteze spre Joko. În ost înaintează două coloane spre Tirio, din Bertnu și Dume.

Serbia și aliații săi.

Roma. — Ministrul Serbiei la Roma d. Ristici a declarat unui redactor al lui „Giornale d'Italia”, că desminte ferm orice șvon de capturare, pentru că Serbia, sau va învinge, sau va muri.

Ea este sigură — a spus d. Ristici — că aliații vor face totul pentru a aproviziona Serbia cu munițiuni și cu toate cele necesare pentru ea, în cel mai scurt timp ea „să se poată arunca în flancul inamicului cu peste 200 mii de oameni plini de avânt pentru cauza comună”.

„Giornale d'Italia” observă, că „deși Serbia a fost cu adevărat tradată de acei aliați cari au fost cu mult mai aroape de dânsa decât puterile Quadruplei, totuși ea poate privi cu încredere deplină viitorul, sigură de hotărârea Quadruplei de a învinge sau de a fi înfrântă alături de dânsa”.

Anexiunea Ciprului.

Londra. — Guvernul englez a dat privitor la Cipru o ordinațiune, care stabilește norme privitor la averea particularilor, a depozitelor de bani și privitor la musulmani și alte confesiuni. Cu cârmuirea insulei au fost însărcinați din partea guvernului doi reprezentanți, dintre cari unul trebuie să fie de confesiunea mohamedană și locuitor al insulei.

Ce spune d. Pasici despre armata Serbiei.

București. — Din Roma se anunță, că d. Pasici, primul-ministru sârb, a acordat câtorva ziaristi neutrali interviuri în cari dsa a asigurat că „armata sârbă nu este nicidecum „ilstrusă”, după cum pretind Germanii, și „aceștia se vor convinge curând, că „dacă pot ocupa teritoriile locuite numai de bătrâni, femei și copii, nu însemnează că au isprăvit războiul cu Serbia”.

„Serbia este acolo — a spus d. Pasici — unde sunt soldații săi, și aceștia în curând vor arăta cu fapte ce forță (!) reprezintă țara lor”.

După spusele primului-ministru numărul soldaților sârbi tăbăriți în Albania va trece de 150,000 oameni.

Trupele sârbești vor fi transportate la Salonic.

Salonic. — Ofițerii sârbi spun, că 4 divizii sârbești retrăgându-se, au ajuns la Durazzo. Ele vor fi imbarcate pe vapoare engleze și transportate la Salonic. De aci apoi vor merge la Gevgeli.

Noul guvern spaniol.

Madrid. — Regele l'a încredințat pe Romanones cu formarea noului cabinet. Noul ministru de externe e Vilanuovo.

Lupte pentru podul dela Strumița.

Rotterdam. — Corespondentul Agenției Reuter anunță din Salonic cu datul de 4 Decembrie: Ofensiva bulgară a fost îndreptată mai cu seamă împotriva podului căii ferate dela Strumița, deoarece acest pod e unica trecătoare peste Vardarul torențial. În acest punct s'au desfășurat lupte violente între Bulgari, Zuavi și trupele legiunii străine franceze.

Joffre pe frontul din Orient.

Genf. — Ziarele din Elveția scriu, că în Paris s'a răspândit știrea, că generalul Joffre va pleca în zilele cele mai apropiate pe frontul din Orient. Grupul Caillaux intenționează adecă să interpeleze guvernul în cameră în chestia pierderilor tot mai mari, cari le suferă aliații în legătură cu acțiunile lor militare în Balcan.

Contingentul armatelor engleze urcat la 4 milioane oameni.

Londra. — „Times” anunță: Primul ministru Asquith va depune pe biroul camerei, în săptămâna viitoare un proiect de lege despre urcarea contingentului armatelor la 4 milioane oameni. Pri-

mul ministru va comunica totodată camerei engleze rezultatele propagandei desfășurate de lordul Derby în interesul înrolării de voluntari în armată.

Numirea lui Joffre în camera franceză.

Paris. — Primul ministru Briand a declarat în cameră, că nu crede de oportun, ca guvernul să facă declarații în cameră, nici chiar într-o ședință secretă despre numirea lui Joffre ca comandant suprem. Interpelația e dovadă de neîncredere. Guvernului îi este necesară colaborarea și încrederea camerei. Camera sau are încredere în guvern, s'au il provoacă să cedeze locul altuia.

Continuarea acțiunii la Salonic.

Londra. — „Times” anunță că consiliul de război al aliaților, a hotărât ca acțiunea la Salonic să fie continuată.

Rechemarea consulului austro-ungar din New-York.

Haga. — Guvernul american pretinde prin o notă diplomatică rechemarea consulului austro-ungar Alexandru Nuber din New-York.

Kitchener și Grey în Paris.

Paris. — Kitchener și Edward Grey au sosit aici și vor conferi cu guvernul francez.

Refugiarea armatei sârbești de nordost.

Paris. — Corespondentul lui „Echo de Paris” scrie că întregii armate sârbești i-a reușit în mod miraculos să se refugieze în siguranță. O parte din armatele sârbești alungate din Monastir s'au refugiat spre Resna. Colonelul Vasici a întrebuit aceste trupe până în clipa din urmă, pentru lupte de ariergarde, pentru ca să împiedece învăluirea armatelor sârbești de către trupele bulgare și germane, cari atacau din două direcții. Trupele cari au părăsit mai înainte Monastirul, s'au retras spre Salonic, adică spre frontiera grecească, unde în sfârșit s'au aliat cu trupele anglo-franceze.

Preparativele Rusiei la frontiera României.

București. — Din Galați se anunță, că portul rusec Reni a fost ieri închis pentru circulația de persoane și mărfuri. Din Bender au fost transportate noi trupe la Reni. La Tulcea în apropiere de comuna românească Patlageanca, Rușii au debarcat mari cantități de material de război, alimente și nutreț. Ziua-noaptea sosesc sleepuri cu nou material. Din Ismail și Odessa a sosit la Reni multă muniție.

Linște pe frontul basarabean.

Bern. — „Temps” anunță din Petrograd: De câteva zile e calmitate pe întreg frontul basarabean. Ninsorile mari și gerul a făcut să amortească orice viață. Armata rusească a făcut preparative pentru campania de iarnă.

Cronica științifică.

Transmiterea sunetului peste Ocean.

O nouă minune a științei omenesci are să uimească în curând lumea întreagă. Până acum numai telegrafia fără sârmă a putut schimba în aer, de acum glasul omenesc are să traverseze Oceanul din Europa în America. Din Washington se telegrafiază, că în urma unui comunicat oficial al ministerului de marină, sunetul omenesc pentru întâia dată dela facerea lumii, a sburat peste Oceanul Atlantic. Stațiunea radiotelegrafică din Arlingtoni (Statele-Unite) a vorbit cu stațiunea de pe turnul Eiffel din Paris. Preparatiile acestei experiențe s'au făcut de câteva zile. Stațiunea radiotelegrafică din Paris a fost anunțată că are să primească știre cu grai viu. S'au înțeles că din Paris să li se redeie prin cablu cuvintele auzite. Experimentul de mare importanță s'a și săvârșit. Evenimentul de importanță istorică a fost așteptat în turnul Eiffel de către inginerul H. E. Shreeve din partea societății Co. American Telephon, în turnul stațiunii de radiotelegrafie din Arlington de inginerul B. B. Webb, și în sfârșit în turnul radiotelegrafic din capitala insulelor Hawaie în Honolulu de inginerul Loyd Espensheid.

— „Hallo Espensheid! S'aude glasul nostru? Da! Vă rog să luați la cunoștință că astăzi după miezul nopții între ceasurile 12 și 1 vom telefona la Paris”.

Distanța dintre Arlington și Honolulu este de 4900 mile și Espensheid a înțeles deslușit fiecare cuvânt ce i s'a spus din această depărtare imensă. Comunicația cu Parisul a trebuit fixată pentru orele de noapte, fiindcă toate stațiunile radiotelegrafice sunt rezervate serviciilor militare. În cursul serei întregi, aparatele de senmalat au avut semnele aerului încărcat de electricitate. Cu puțin înainte de miezul nopții, radiotelegrafia din Arlington a dat signalul sgomotos că telefonarea este așteptată atât la Paris cât și în Honolulu. Inginerul Webb a transmis la Paris următoarele cuvinte:

— „Halló, halló, halló! Halló Shreeve! Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece. Halló Shreeve! Ai înțeles?”

În Honolulu, Espensheid a înțeles fiecare cuvânt și imediat le-a și redat. În scurtă vreme și telegrama lui Shreeve din Paris, în care notează toate cuvintele telefonate, anunțând că a înțeles cu precizie fiecare cuvânt. Astfel glasul omenesc a traversat Oceanul în telefon, sosind la Paris și Honolulu, ceea ce înseamnă o distanță de 8700 mile.

Cronica feminină.

Țărâna română și curățenia.

De câte ori se vorbește cu lipsă de competență despre țărâna noastră îmi trezește sentimentul nedreptății pe care îl simți de câte ori stai în fața unui lucru judecat după false ori foarte laterale cunoștințe.

Pentru ca să-ți ridici glasul în formă critică ori a elogiilor, nu e de ajuns să treci odată printr'un sat, în miez de zi și să zărești în treacăt o femeie cu cătrînța pusă în brâu, ori văzând văcarul satului când trece serile spre casă să crezi că tot bărbatul din sat umblă în ploaie și soare cu sumanul în spate. Pentru ca să cunoști țărâna nu e suficient să-l vezi numai în zile de sărbătoare, așa cum nu ne putem forma icoana unei ființe cunoscută ca silhueta elegantă a unei sale luxoase de bal cu lumina orbitoare și atitudinea meșteșugită și artificială a creațiilor de modă, a frizerilor și a tainelor tuturor fardurilor institutelor de „beaute”. Așa, cum nu poți pătrunde în sufletul unei femei văzându-o trecând pe stradă azi cu pașii mărunți, tremurați de primadonă de operete de pe scenele din provincie, grație fustelor cari nu le îngăduie dimensiunea firească a pașilor, mâne cu mersul maiestos și calm adaptându-se cerințelor îngăduit de largimile belșugului de stofă, — așa cum, nu poți ști ce suflet îndoelnic ori capricios se ascunde sub masca modei, au poți

cunoaște nici țărâna zilei de sărbătoare.

Dacă vrei să cunoști sentimentul evlavios al unui credincios, nu-l vei judeca după înfățișarea ocazională ce și-o ia la sfânta liturghie de fiecare Duminecă și nici nu vei fi ademenit de ochii întorși pe dos ori aplecați cu smerenie ai fetelor bătrâne îngenuchiate la altare.

Pentru ca să cunoască țărâna română nu mă voi duce la biserică din sat în zilele de mare sărbătoare. Mă voi duce doar pentru ca să le admir eleganța corpului svelt și fotele străne cu brăurile în mijloc, sau cătrînțele și opregele cu broderiile minunate și iile albe ca spuma laptelui, și cismele roșii și cositele cu lacitele de mărgelă cu variația de motive în culori asortate de gust rafinat artistic. Mă voi duce Duminecile după amiază la „horă” sau la „joc” (în zile de pace, bine înțeles!) să prind moșteșugul învârtitei șglobii sau a horelor mlădioase, să prind o strigătură ori o melodie de a noastră, să-mi plimb ochii dela tinereta săltărească la vârsta liniștită a capetelor cărunte învâlvuite cu sovănetul sau învelitoarele pitorești, cari ne dau cele mai clasice tipuri ale tineretelor apuse. Mă voi duce în Banat să fur resturile celor mai originale motive geometrice de alesături tesute în aur și mătăasă, aceste podoabe ale opregelor vechi, tot atâtea bucăți de artă națională, cari pe măsură ce au început să împodobescă saloanele moderne și servesc ca ornamentație de toiletă, punți, pernițe de lux și alte obiecte fantesiste, durere dispar din îmbrăcămintea țărâncii.

Când mă voi abate prin ținuturile ungurene și pe valea Murășului apropiată de oraș, cari în majoritate sunt locuite de Români, voi admira portul bărbaților cu șubele albe, variate prin lungime în fiecare sat, cari difer prin culoarea sutașului la timeri și bătrâni, în același timp îmi vor fugi ochii la frumusețea sălbănașului îngust și lat care împodobeste cămașa din pânză de cânepă a bărbaților la fel cu tivul poalelor și volanul mânecilor și a spătoilului. Desfășându-mi ochii în aceste dibăcii de artă feminină națională voi fi adânc decepționată de portul stricat cu desăvârșire, lipsit de orice gust distinct și discret caracteristic al portului nostru. Voi fi mahnită văzând țărâna română în portul de sub influința inovațiilor străine, geșeftare ovreiești, cari nu mai poartă nici măcar o trăsătură a vre-unui port original național.

Traversând satele cu hotarele, jocurile și cântecele, și toată bogăția etnografică a poporului nostru, voi găsi motive de admirație și de păreri de rău. Dacă însă vreau să cunoască țărâna în intimitatea ei, pentru ca să îndrănesc să-mi spun verdictul că nu-i iubitoare de curățenie, că iia sau poalele îi sunt murdare și de culoarea pământului, va trebui să o cunosc mai de aproape, să o văd zi de zi, să o văd când pleacă și se întoarce dela câmp, să-i cunosc tinda, să-i fi gustat plăcinta coaptă în cuptor, să-i văd copilul în leagăn. Să mă abat pe la ea și în Sâmbăta Floriilor când își spoiește casa și să o văd la riu când își spală rufe.

Și atunci în gândul meu îi voi cere iertare pentru toate nedreptățile ce i-se aduc, acuzându-o că nu cunoaște noțiunea curățeniei, și să-mi dea voie să-mi ridic glasul și să susțin că nu poate fi zis murdar un popor care poartă șubă și țol alb spălat în riu la riu, iie albă cusută cu negru și aur, albită cu atâtea pricepere încât nu-i zărești o dungă de culoare pământie; poporul care locuiește căsuțele albe văruiate de trei ori într'un an de ție mai mare dragul să le vezi strălucind în soare, cu ferestrele împodobite cu perdelele îndantelate; dar apoi odăile cu bogăția ștergărilor înălbite pe iarbă în soare, cu bogăția de alesături cari ornamentează bldarele și polițele!

O țărâncă care după fiecare copt de pâine își spoiește cuptorul pentru ca să nu-i rămână urme de fum, și știe că laptele nu se fierbe în aceeași cratiță în care prepară tocana de oaie cu ceapa prăjită; știe că varza nu se fierbe decât în oala de pământ întrebuintată pentru aceasta specialitate de Duminecă... Aceiași femeie în care sunt înăscute aceste instrucții primitive dar adânc raționale, are deșteptat cel mai viu simț pentru o curățenie care de sigur nu poate fi numită spicală.

În nici o casă țărânească de-a noastră nu vom găsi metoda uzată și generalizată de femeia germană d. e. care nu cunoaște noțiunea „curat” și „spurcat” în felul înțeles de țărâna noastră. În ori și care ținut locuit de Români, fie chiar sub cea mai apropiată influință streină, țărâna română va ști face deosebirea dintr'un butoi în care așează varza și crastaveții pentru iarnă și între cel în care spală rufe. Va ști că în alvia în care frământă pâne nu-și va scălda copilul, tot așa cum nu va pune lapte în lighianul de care se servește la spălat și nu va prepara luni lapte covăsit în oala în care Duminecă a fiert varza. Niciodată nu vei putea convinge pe țărâna noastră că și cu săpun se pot spăla vase ca și cu cenușe. O picătură de desivă cu

PENTRU „CARTEA DE LAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
: : : săvârșită de eroii noștri. : : :

săpun fi este de ajuns să-i „spurce” un vas pe care nu-l mai întrebunțează în bucătăria ei simplă.

Toate noțiunile de felul acestora de cari aş putea înșira o mulțime sunt străine de femeia celorlalte națiuni cari în port și „modă” au o înfrigurare regretabilă pentru țărâna noastră din ținuturile amestecate. Nici cea mai modestă țărâncă nu și-a adaptat și n'are s'o facă nici în viitor, aceste modificări pe care le desconsideră și ironizează cu drept cuvânt și la orice ocazie.

Nu e cea mai mare nedreptate să afirmi că noțiunea curățeniei nu este cunoscută la poporul românesc?

T. B.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 11 Decembrie 1915.

Eroism în gândire.

Pe vremuri, și ce păcat, că și astăzi poate mai rău ca pe vremuri, omul își sprijinea slăbiciunea morală pe cârjile unei concepții simple și naive despre lume. Un strămoș și egoist tablou cosmic îl făcea să creadă, că el este rostul existenței. Lipsa unui eroism moral l'a împiedecat pe sârmanul om să-și părăsească draga imaginație, care-i povestea de un rai sau iad în fundul pământului și de sferele cerești, ce se învârt în jurul lui. Eu cred, că lupta între concepția aristotelică-babilonică despre lume și cea modernă a fost totodată o luptă între două morale; și-a învins cea mai domnească, cea mai eroică.

Naivitatea însă și moliciunea, care cu veacuri înainte au plâsmuit o lume — după perspectiva omului îngrozit de taina existenței, — se mai reîntorc și astăzi ca niște strigoi, cari sug sângele viu al vieții noastre spirituale. Iată-l savantul, care-și sumează ultimele rezultate ale rațiunii și experienței: omul — o neînsemnată aglomerare de atomi în nemărginirea stăpânită de legi neîndurate. Ce rămâne din entuziasmul și munca sa după trecerea unui număr de ani, ce-l poate calcula și un copil? Nimic, sau mai bine zis, un neînțeles joc de puncte moarte, mișcare fără țintă, materie neînsuflețită, peste care timpul trece fără de a lăsa, ca o umbră, nici o urmă. Și dacă aceasta e ruina avântului nostru, de ce să nu ne lăsăm în prada vieții, pătimase, sălbatice, dornice de a stăpâni, dornice de a distruge, — s'au în sfârșit de ce să nu alegem... moartea?

Această pesimistă metafizică de laborator și de grădină zoologică nu și-ar scoate ultimele consecvențe dezastruoase pentru viața noastră pe pământ, dacă noi n'am fi robii unei logice, ce nu mai are nimic sfânt și se crede atotputernică. Dacă am fi eroi ai moralei independente, liberi, vii, — realitatea „științifică” n'ar arunca aceste umbre în viața noastră sufletească.

Nu numai cu rațiunea materială va trăi omul, ci și cu duhul.

Să simți, că lumea morală este mai tare decât granitul, de care te lovești, mai reală decât ori și ce logică, și suverană în problemele vieții peste dialectica rigidă, abstractă, moartă... să simți, atunci când cugețarea te neliniștește cu „fără de înțelesul” existenței, în adâncă ta viață și experiență internă un duh universal, pulsul unui rost, — și întreg internul să ți se desearce într'un hotărât, aspru și eroic „E pur si muove”: astfel înțeleg eroismul în gândire.

Nimic mare nu se face, pe terenul vederilor despre lume fără de o luptă uriașă împotriva obiceiurilor, gusturilor, patimilor gândirii. Da, este eroic, să-ți zidești din intern, în chip organic, icoana despre lume și viață, împotriva oricărei contradicții din partea materiei și logicii sale.

Unii ar înnebuni să-și vadă nepuțința rațiunii și toată arta lor silogistică ingenuchiată în fața problemelor, cari interesează mai mult viața. Fără îndoielă, e mare lucru adevărul; vedem doar, că mulți, cu mult prea mulți, nu-l pot suporta. E lipsă de o strașnică morală în gândire, pentru ca să-l privești tare, convins, drept în față. Câtă nenorocire nu isvorește din aceea, că suntem atât de lași, de nu cutezăm, să ne pălmuim din când în când.

Nu stau pe gânduri să spun, că este mai eroic, să simți o ordine superioară în lume, numai în urma propriei tale vieți interne, intime, chiar dacă meșteșugul speculativ te părăsește, chiar împotriva unor considerații „științifice” — decât să-ți zidești viața spirituală pe noroiul unor concepții — bine calculate ce-i drept, — dar înguste, materialiste, nedemne. Marii cugețatori, — începând dela vechii Ari ai Indiei — trecând prin misticii creștini — până la Kant, — ne îndeamnă spre acest eroism în gândire: *construți-vă lumea din intern!*

Această construire din internul nostru a lumii pre-

supune cu totul altă orientare în modul nostru de a cunoaște, de a creia, de a rezolva întrebările cele mai arzătoare, decât cea metodică și sistematică. Creierea din intern a lumii este asemănătoare cu creșterea unui organism. Vederile noastre metafizice ar trebui să fie o lumină, ce se desprinde din întreaga, neliniștită, muncitoare, entuziasta și morală noastră personalitate....

— Bine, veți zice, ce valoare mai are în cazul acesta știința? Și răspund: dați împăratului ce-i a împăratului!

Nu suntem făcuți, numai pentru ca să contemplăm în liniște lumea, să ne adâncim în extazuri mistice și să gustăm deliciale nemărginirii, ci ca luptând să ne câștigăm pâinea de toate zilele, înghinchiând să suferim apăsarea neîndurată a materiei. Știința este în întâiul rând un mijloc pentru traiu. Ea nu trebuie cântărită după grammele de adevăr absolut, ce le conține (se pot aduce serioase dovezi împotriva unei astfel de valorări), ci după practicitatea și rolul ei biologic. Astăzi e foarte riscat, să mai vorbești de niște metode științifice, cari ne-ar duce la altarul absolutului; — mulțumiți-vă, vă rog, și numai cu o latură sau cu o traducere în termeni omenești a realității! Problemele ultime, ce le pune știința, nu sunt decât rămășițele pământeste, sdrențele metafizice, ce ne-a chinuit veacuri de rând. Problemele dialectice, cari azi se pare că trebuie să le punem, cu timpul, fără îndoială, se vor atrofia, ca să zicem așa, prin aceea, că nu le mai învrednicim de atenție.

Mincinoși, ce suntem! ar trebui să părăsim odată această tristă *vegetare* spirituală. Dacă cugetarea obișnuită învâluie realitatea în rețele de paiangen, n'ai decât să privești nemărginirea prin poarta inimii tale și o vezi curată, minunată și dreaptă... Nu aflu, că ar fi rușinoasă osânda ce o aducem cunoașterii, ci eroică. Puțini sunt în stare să fie convinși, că plutesc într'o mare de iluzii și să simtă totuși, că în internul lor cel mai ascuns svăcnește adevărul.

Pentru omul slab și naiv fiecare lucru nou este un chin, o furie, o superstiție mai mult. El este robul îngrozit al credinței sale într'o arbitraritate capricioasă, ce stăpânește în totul. Știința cu ale sale legi imutabile ne dăruiește mai multă tărie și încredere în puterile noastre. Dar unde-i libertatea adevărată? Nicăiri unde stăpânește „materia cu obiceiurile sale matematice — științifice”. Libertatea poate fi numai „în noi”, și acolo trebuie *cucerită*.

Dacă aş putea îmbrăca mantia de profet, aş spune cu glas de tunet: sugrumați hidra materialismului, deschideți poarta lumii interne și priviți eroic în fața existenței. Este timpul să înțelegem odată, că dacă în noi însuși nu găsim contactul imediat cu vecinicia, nu-l găsim nicăiri în altă parte!

Năruie-se Timpul cu toate, câte sunt în el: noi suntem tari....

Lucian Blaga.

Aviz.

Repețitorul noastre solicitări pentru achitarea abonamentului n'au răspuns toți restanțierii ziarului nostru, așa că ne vedem constrânși să sistăm în zilele aceste trimiteră ziarului. La timpul său am avizat pe restanțierii noștri despre suma cu care ne datorează și le-am trimis și mandate postale. Regretăm că mulți au abstat dela îndatorirea lor, dar nu mai putem aștepta. Deci să nu surprindă pe nimeni că mâne ori poimâne n'o să i se mai immanueze ziarul. Am fost concilianți tocmai luând în considerare vremile aceste, dar nici noi nu mai putem învinge greutatea de editare fără incurgerea sumei de abonament.

Ultima oară avizăm deci pe restanțierii noștri, rugându-l ca să-și achite sumele cu cari ne datorează cu întoarcerea poștei.

Nădăjdul de altă parte, că vechii noștri abonați își vor reînnoi abonamentele deja de pe acum pe anul viitor pentru a ne oferi posibilitatea de a menține și pe viitor același fel de editare a ziarului „Românul” de zi și săptămânal ca felul de astăzi.

Administrația „ROMÂNUL”.

MARE ACȚIUNE SĂSEASCĂ PENTRU COLONIZĂRI ÎN ARDEAL. Ziarul „Nagysebeni Ujság” de Duminecă aduce știrea, că directorii băncilor săsești și șefii Sașilor din Ardeal au ținut luna trecută o mare întrunire în Sibiu. La această întrunire s'a discutat o veche dorință a Sașilor din Ardeal de a se ini-

ția o acțiune germană de colonizare pentru „fortificarea poporului sas în Ardeal”.

In acest scop băncile săsești din Ardeal s'au obligat să contribuie cu suma de 4 milioane coroane.

Colonizarea aceasta nu se va face după vechiul calapod, ci cu Nemți din Ungaria, dar și aceasta numai cu aprobarea guvernului. Scopul exclusiv al acestei acțiuni este — spune numitul ziar — fortificarea economică a Sașilor.

La întrunire au participat și deputații sași din parlamentul ungar.

Regele României în mijlocul poporului Său. Mercuri d. a. la orele 4.30 M. S. regele Ferdinand însoțit de un singur aghiotant și de principii, a apărut pe calea Victoriei, în rând cu numeroșii trecători, cari la această oră își fac preumblarea obișnuită. Entuziasmul cetățenilor, în fața încrederii pe care suveranul o are în dragostea și devotamentul poporului Său, a fost indescribibil. De pe trotuare și din localuri, publicul a dat năvală pe trotuare, făcând un impunător cortej de cetățeni, cari simțeau de datoria lor să însoțească pe rege în preumblarea Sa. Astfel a fost condus M. S. regele până la Cotroceni, unde publicul a izbucnit în urale.

M. S. regele purta uniformă de amiral.

Acest amănunt a dat foarte mult de vorbă, atât cetățenilor cari-l însoțeau, cât și cercurilor politice.

Iată de pildă, convorbirea ce am prins-o între doi cetățeni:

— „Ce-o fi însemnând uniforma de amiral, într'o țară unde nu există nici flotă, nici amiralitate?”

— „Insemnează o indicațiune că România nu trebuie să renunțe la stăpânirea Mării Negre, ci trebuie să aspire a ajunge o mare putere navală.”

Cercurile politice n'au lipsit de a face comentarii în același sens, asupra uniformei.

Entuziasmul cald, nepregătit, neașteptat, cu care spontan cetățenii capitalei s'au grăbit să facă gardă în jurul M. S. regelui, și mai ales puterea acestei conștiințe cetățenești, care știe în chip atât de minunat să se ridice mai presus de agitațiile politice, au fost cea mai strălucită dovadă de aprobarea unanimă ce masele populare o dau înțeleptei politici a M. S. regelui și a guvernului, în grelele vremuri de azi. (Z.)

Otrăvirea cu spirt metylic din Maramurăș.

În afacerea otrăvirii în masse cu alcool metylic din Maramurăș, poliția din Budapesta a încheiat ancheta. Au statorit că spirtul de metyl din cele două butoaie de fier a sosit la Budapesta ca marfă de transit. La una dintre stațiunile căilor ferate, cele două vase au căzut dintr'un tren de marfă, nimenea n'a putut ști de unde și cu ce destinație au fost expediate, astfel au ajuns la licitație. Aici au fost cumpărate de comerciantul Schwarz Armin Ignác din strada Soroksár și Heller Zsigmond, cari în aceeași zi iar l-au dat mai departe. La licitație cele două butoaie au fost vândute ca spirt curat și tot așa l-au cumpărat și cei doi comercianți, fiindcă nu se putea constata decât doar pe cale chimică că este alcool metylic. Heller și Schwarz au fost ascultați de către oficerul de poliție Horváth, căruia i-au dovedit buna lor credință. Poliția din Budapesta a reușit să afle cine e expeditorul alcoolului și cine l-a fost comandat. Ambii sunt comercianți din provincă și ancheta a pornit și în direcția aceasta. Nu este eschis că cele două butoaie de spirt au fost destinate pentru scopuri industriale și numai întâmplarea a făcut să ajungă în proprietatea cărciumarilor din Maramurăș.

Geanta curierului ministrului de război furată la Oradea-mare. Cetim în „Nagyvárad”, că Sâmbătă dimineața a fost mare senzație în gara dela Oradea-mare. Cu acceleratul sosise căpitanul de husari bar. Nic. Wyland, care aducea ca curier al ministrului de război ordine speciale comandantilor de gări. În timpul cât s'a dat jos din tren și s'a prezentat la comandantul de gară din Oradea-mare, i-a furat un făptuitor necunoscut geanta, ce o lăsase în compartimentul de clasa I, în care călătorise. Observând îndată la reîntoarcere în compartiment furtul, l-a anunțat fără amânare comandații gării și soldații au făcut îndată percheziție la toți călătorii

câți se mai aflau în gară și tren, dar fără nici un rezultat. Detectivi au plecat în toate părțile. Neavând nici această rezultat, s'a publicat în foile de Duminecă din Oradea-mare, că cel ce va găsi această geantă ori va îndruma investigația pe cale bună primește un premiu de 1000 coroane.

Încă Sâmbătă seara au plecat detectivi la Budapesta deoarece se bănuia că hoțul luase această direcție. Dar nici în capitală n'au dat de urma hoțului. Au plecat în urmă la Cluj, unde au luat interogator personalului trenului cu care călătorise curierul, dar s'a constatat că slujbașii căilor ferate sunt desăvârșit nevinovați. Intorși fără nici un rezultat detectivii au continuat urmărirea în Oradea-mare și Luni după amiază pe la prăvăliile de vechituri din piața mare au aflat că o doamnă elegant îmbrăcată din clasa mijlocie imbiase spre cumpărare o geantă, care corespundea descrierilor detectivilor. Dama văzând că nu poate vinde geanta s'a depărtat agitată, luând direcția spre podul Baross. Detectivii au mai interogată pe vre-o 6 oameni cari afirmă că ar fi văzut pe doamna bănuită. Organele de urmărire au tras concluzia din constatările mai recente, că geanta a fost furată de vre-un hoț de meserie și necunoscută de a cărei urmă nu s'a putut da, probabil a căutat să vândă geanta din însărcinarea acestuia. Luni seara au mai fost ascultați alți doi oameni, a căror depunere a întărit numai presumpțiunea organelor de urmărire.

† **Iustina Mateiu.** Iustina Mateiu din Sebeșul de sus (com. Sibiu) sora dlui **Dr. Ioan Mateiu**, referent școlar în Sibiu, în vârstă de 15 ani, elevă în clasa I comercială în Brașov, după scurte suferințe a încetat din viață Marți, în 7 Decembrie, departe de casa părintească. Nici tată, nici mamă, nici frate ori soră n'a veghiat la căpătâiul ei, în ceasurile de pe urmă. Doar dragele ei colege și prietene i-au urmărit cu durere ultimele suferințe și au vărsat lacrimi de surori pentru durerea ei. Rămășițele pământești ale tinerei defuncte au fost coborâte în lăcașul de veci Joi, la orele 3 d. a. în cimitirul bisericii Sf. Nicolae. Fie-i dulce odihna!

Vizita lui Mackensen la Viena. Din Viena se telegrafiază: Generalul Mackensen a sosit la Viena Luni dimineața și a tras la hotelul Imperial. Înainte de ce s'a dus la **Schönbrunn** pentru ca să mulțamească regelui diamantele dăruite la crucea ordinului militar cl. I. Audiența a ținut jumătate de ceas și reîntorcându-se dela palat a vizitat pe adjutantul regelui baronul Bolfrass. Din Burg s'a întors la hotelul Imperial, unde a primit vizita cavalerului Krobotin ministrul comun de războiu.

Mai târziu, Mackensen s'a dus la ambasada germană unde i-s'a oferit un dejun la ambasadorul **Tschirschy**. După amiază la ora 5 s'a dat în **Schönbrunn** un prânz în onoarea lui Mackensen, la care au fost invitate 22 persoane, aproape exclusiv numai ofițeri. Mackensen a șezut la dreapta regelui care s'a întreținut foarte viu cu generalul căruia la plecare i-a strâns mâna. După prânz, Mackensen s'a întors la hotelul Imperial în fața căruia îl aștepta lume, care i-a făcut ovații entusiaste. Aceleași aclamări de simpatie i-s'au adus pe stradă la plecare și în gară.

Generalul Pau la Petrograd. „Birsevija Vjedomosti” anunță că în Petrograd se așteaptă sosirea generalului **Pau**, care împreună cu fostul ministru **Doumer** sosit la Petrograd de câteva zile au misiune oficioasă pentru capitala Rusiei. *Această delegație are foarte mare importanță și a venit cu scopul să confirme și întărească și mai mult alianța Rusiei cu Franța.*

Foc mare în portul din Genua. Despre focul ce-a bătut în portul din Genua se telegrafiază următoarele amănunte: Focul a născut douăzeci vapoare și trei depozite în care a fost îngrămădită: lână, bumbac, lemne, petrol și stearin. S'a născut marfă în valoare de mai multe milioane lire. Nu s'a putut afla cauza focului. La stâns au dat ajutor mai multe mii de soldați.

Generalul Castelnuovo, noul comandant suprem francez. Din Copenhaga se anunță: E foarte probabil că fiind numit **Joffre** generalisim pentru frontul occidental se va numi un nou comandant suprem. Se crede că acesta are să fie generalul **Castelnuovo** a cărui fotografie a început să apară în ziare.

Se sporesc monedele de argint. Se sune că în viitor Banca Asutro-Ungară va reduce punerea în circulație a banilor de hârtie de 2 cor. și le va mărgini în cadrele necesităților militare. Necesitățile civile banca are să le îndeplinească cu monede de 2 cor. de argint și cu bani de hârtie în această valoare, scoase din propria sa imprimărie. Este foarte laudabilă această dispoziție deoarece în circulația civilă nu s'au dovedit practici acești bani de hârtie.

Bilete de urez în Berlin. Nu de mult consiliul municipal al orașului Berlin a împărțit bilete de urez pentru muncitorii și săracii orașului. Aceste bilete s'au adevărit foarte salutare și au îndeplinit necesitățile sărăciei. Guvernul s'a îngrijit de cantitatea suficientă de nrez, astfel încât dispune de rezervă pentru multă vreme.

x **Ocaziune specială!** Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad.*

x **Trăsuri pentru copii,** scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicur și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la **Hegediüs Gyula, Arad, bulevardul Andrassy Nr. 16.**

x **Pieptare (sweter)** din păr de cămilă, pantalon, velințe, tricote, tricote de mătasă și de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în **prăvălia de modă pentru bărbați „Chic”, Arad, bulevardul Andrassy Nr. 16.**

Cafea ieftină de Crăciun.

Firma noastră de import **F. A. DEGAN** în FIUME (Postafic nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4.80 cor
" 10	" Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5.00 "
" 14	" Cuba cea mai fină	1 kgr.	5.40 "
" 15	" Cuba mărgelă aleasă	1 kgr.	5.40 "
" 16	" Cuba specialitate	1 kgr.	5.80 "
" 24	" Ceylon fină	1 kgr.	5.60 "
" 21	" Iava aurie	1 kgr.	5.40 "
" 106	" Victoria cea mai fină	mixtură	1 kgr. 5.80 "

5 kg. se trimite cu poșta francat și vămuț prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Proveďteți-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere

POȘTA ADMINISTRATIEI.

George Haldia, Arnau. Am primit 13 cor. în abonament până la 31 Decembrie.

Iosif Lozici, Totvărădia. Am primit 7 cor. în abonament până la 29 Februarie 1916.

Victor Plotogea, Castelnuovo. Am primit 14 cor. în abonament până la 15 Mai 1916.

Virgil Hațegan, Albaiulia. Am primit cor. 2.40 cu care sumă abonamentul d-v. este achitat până la 31 Decembrie a. c.

Berta Todea, Bistrița. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Ianuarie 1916.

Nic. D. Vidrighin, Seleuș. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

Emil Bitea, Kutfalva. Am primit 15.50 cor. în abonament până la 15 Iulie 1916.

Ultima oră.

CHEMAREA CONTINGENTULUI RUS 1917.

Petrograd. — Un ucaz imperial ordonă chemarea sub drapel în 1916 a clasei 1917.

SĂRBI ȘI MUNTENEGRINI AU ORGANIZAT BANDE.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul presei: Pe drumurile rele și neumbrate din munți a început a se desfășura lupte de guerrilă. Trupele sârbești și muntenegele s'au desfășurat în bande, pe cari trupele noastre le urmăresc pe întreg frontul.

IMPĂRATUL WILHELM PE FRONTUL DELA STRYPA.

Berlin. — Impăratul Wilhelm a plecat din Lemberg pe frontul dela Stypa unde va vizita trupele.

O DELEGAȚIE A FARMACIȘTILOR DIN IAȘI LA VIENA.

Iasi. — Farmaciștii din localitate au trimis o delegație la Viena spre a trata cu o casă austriacă, cumpărarea unui însemnat stoc de articole farmaceutice. Comisiunea a înștiințat pe farmaciștii din Iasi că tratativele decurg în mod favorabil. În cel mai scurt timp, va sosl o cantitate suficientă de medicamente.

ITALIA A TRIMIS AJUTOR SERBIEI.

Turin. — „Stampa” află că trupele italiene au început a pleca în ajutorul Serbiei. Flota italiană va face paza transporturilor. Generalul Ameglio va fi numit comandant al armatei italiene din peninsula balcanică.

UN AEROPLAN BULGAR DEASUPRA BALCICULUI.

București. — Ziarele bucureștene află din Balcic: Din seara de 1 Decembrie n. se observă în fiecare seară deasupra văilor dela nord și mai aproape un aeroplan având un reflector puternic. Aeroplanul face câte un viraj și apoi dispăre în spre Ecrene, luând direcția Varnei.

LUPTE CRÂNCENE ÎN BUCOVINA.

București. — „Ziua” află din Burdujeni: Populația orașelor noastre a fost astăzi alarmată de sgomotul unui aeroplan străin care sbura deasupra Burdujenilor. Aeroplanul sbura la o înălțime de 800 metri venind din Bucovina. Jandarmii locali au tras mai multe focuri asupra lui fără însă a-l atinge; el și-a continuat drumul spre sud-vest de Basarabia. De pe frontul bucovinean sosesc știri, că Rușii cu forțe mari și numeroasă artilerie au deschis un foc viu contra Austro-ungarilor ca să poată răsbate la Cernăuți. Se dau lupte crâncene, dar sfertările Rușilor sunt zadarnice.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

AVIZ.

Aducem la cunoștință că pachete postale cu calendare nici în Bucovina și nici pe câmpul del luptă nu se pot trimite. Se pot însă expedia sub bandă (ca imprimat) 1—3 exemplare, dar pentru primirea lor administrația nu poate lua răspunderea.

UN TÂNĂR

căsătorit, fără copii, scutit de orice serviciu militar, fost comerciant, cu practică mare în orice ramură și cu oarecare cunoștință de contabilitate simplă.

CAUTĂ POST

la vre-o întreprindere românească, la vre-o bancă, ori ca magaziner la o întreprindere comercială. Vorbești limbile română și maghiară. Adresa la adm. ziarului „Românul”.

(Ba 2563—2).

Ministerul Finanțelor.

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului și a Datoriei Publice. Datoria Publică.

Nr. 150.463 din 16 Noembrie 1915.

Publicațiune.

A 20-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1905, convertită, împrumutul de 424.613.000 lei, se va efectua în ziua de 20 Decembrie 1915, / 2 Ianuarie 1916, ora 10 dimineața, în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în Monitorul Oficial cu Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La aceasta tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de: 3.192.000 lei, în proporția următoare:

6 titluri à	20.000 lei	120.000 lei.
385 „ „	5.000 „	1.925.000 „
2294 „ „	500 „	1.147.000 „

2685 titl. p. o valoare nomin. de: 3.192.000 lei.

Publicul este rugat a asista la tragere. p. Directorul Contabilității Generale a Statului și Datoriei Publice,

D. Popovici

VINURI
vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914	
Vin alb — — —	1.40 1.15
Rizling — — —	1.50 1.20
Roșu de Miniș — —	1.80 1.30
Carbenet — — —	1.60 —

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb — — —	—	—	—	—	—
Rizling — — —	—	—	—	—	—
Șiller — — —	—	—	—	—	—

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Be 2512

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m

FARMACIA
KÁRPÁTI JÁNOS,
ARAD, ÎN COLȚUL PIEȚEI BO-
SZA ISTVÁN, vis-à-vis de gara trenului electric.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1914.		ACTIV		1915.	
8 Noembrie				31 Octombrie 7 Noembrie	
153 911 209		aur (monete)	179 529 423		
—		stoc	25 220 000		
210 711 209	100 000	metalice	290 000	285 045 978	286 019 555
	56 700 000	(trate și disponibil consolid. ca aur)	80 980 132		
724 036		Argint și diverse monete		379 339	364 711
249 558 656		Efecte scontate		207 425 328	205 675 589
135 180 920	32 720 500	Impr. pe ef. publice	25 853 100	48 108 191	45 703 833
	151 419 200	Impr. pe ef. publ. în ct. crt.	47 761 800		
11 273 958	102 460 320	din care nu s'au ridicat lei	27 911 167	11 273 958	11 273 958
		Imprum. Statului de 15 milioane fără dobânda (1901)		279 035 592	280 038 323
11 995 532		Efectele Capitalului social		10 626 570	10 686 253
16 645 777		Efectele fondului de rezervă		16 304 077	16 304 077
4 014 281		amort. imobil. mobil. și mașinilor		3 908 181	3 908 181
6 753 983		Imobile		6 754 187	6 751 263
1 089 885		Mobilier și mașini de imprimare		1 110 013	1 110 013
1 220 437		Cheltuieli de Administrațiune		1 262 144	1 283 915
132 391 345		Efecte și alte valori în păstrare		138 188 416	138 496 616
		Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului		300 000 000	300 000 000
323 039 657		Efecte în gaj și în păstrare provizorie		180 510 966	181 597 622
39 815 878		Conturi curente		16 951 800	17 111 147
23 254 729		Conturi de valori		21 351 990	21 474 533
8 217 878		Conturi diverse		52 958 452	55 222 294
1175 888 161				1 581 195 188	1 583 021 883
		PASIV			
12 000 000		Capital		12 000 000	12 000 000
37 493 846		Fond de rezervă		40 090 588	40 090 588
5 607 592		Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor		5 988 040	5 988 040
568 923 225		Bilete de bancă în circulațiune		755 942 535	756 655 375
3 810 594		Profit și Pierdere		4 902 667	4 902 667
7 125 966		Dobânzi și beneficii diverse		5 629 120	5 926 676
26 488 910		Conturi curente și recipise la vedere		65 379 179	65 457 382
455 431 002		Efecte și alte valori de restituit		618 699 382	620 094 238
59 007 026		Conturi diverse		72 563 677	71 906 917
1 175 888 161				1 581 195 188	1 583 021 883

Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pânură se curătesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

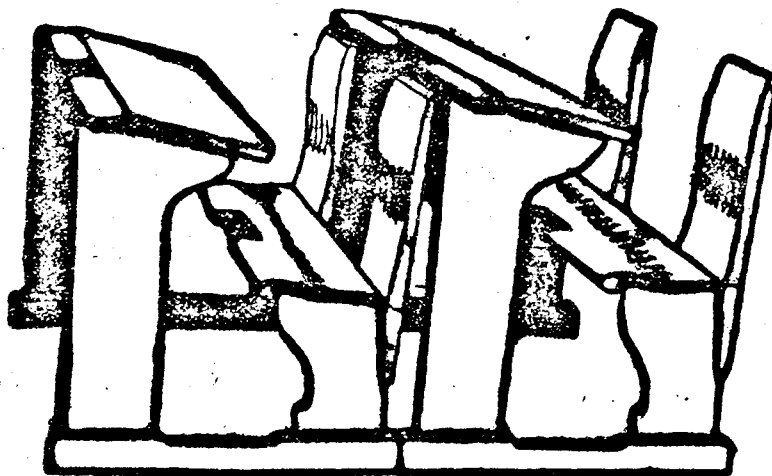
stabilimentul meu industrial de vopsitorie
de pânuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălăriilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainelor de pânură și de mătăasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

Lucza József, vopsitor de pânuri și curățitor chimic Szeged.

TELEFON:
994.Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)TELEFON:
994.

CORNEL JUCU

mare stabiliment
pentru aranja-
mente moderne
de șeale și bi-
serici.

LUGOS,

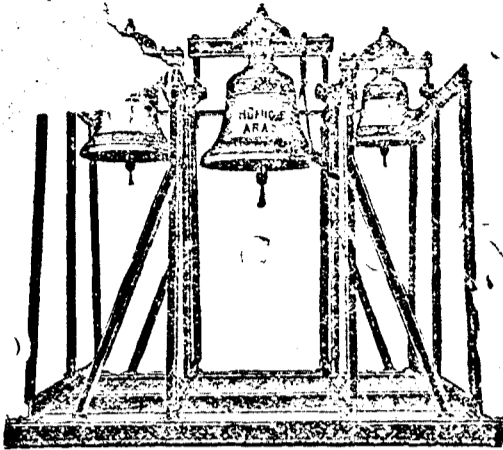
strada Hunyadi nr.
11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

nouă invențiune de clopote!

„Il rezontor brevetat

este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonios și astfel asemenea acordului dă un sunet plin, puternic și sărbătoresc precum și adânc.

Echipamente p. clopote de fer
Staluri
" " " "
Prospecte și preliminar de spese gratis.

Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

Carl Stürner

funar

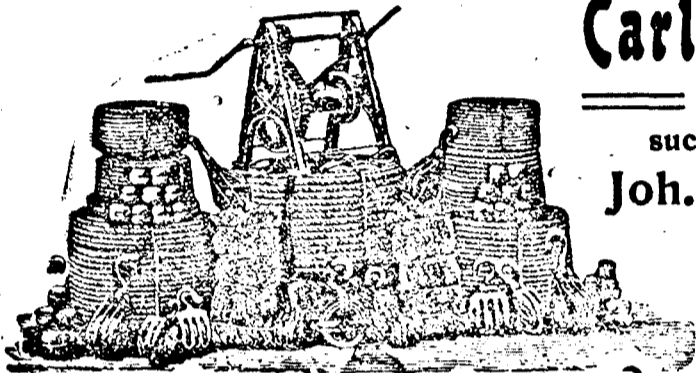
succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIIU

Hermannstadt

Saggasse 22.

■ Oferă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ațe pentru saci etc.

■ MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII. ■

Revanzătorii primesc rabat!

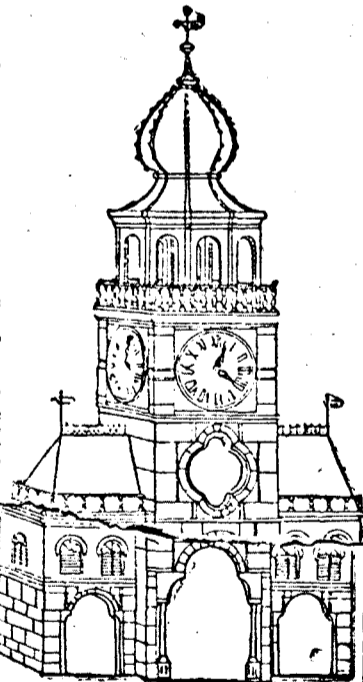
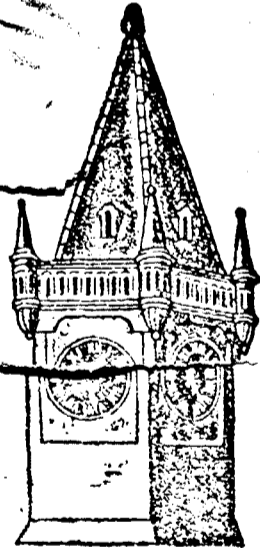
Su 2069

CEASURI PENTRU BISERICI.

**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserică

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la 14 zile, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Frisch Károly

Ásvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

Magazin de împletituri de sârmă și de site.

Execută îngrădirii de poieni, parcuri și cruci mormântale, împletituri pentru site pentru nisip și pietriș, aparatoare de schintel pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de site, sârme fine, contrapulte, pentru economie și pentru casă, — cu prețuri foarte ieftine.

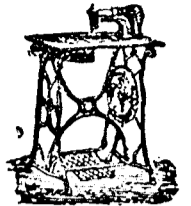
(Fi 2104)

Ha 2186

F. HACK

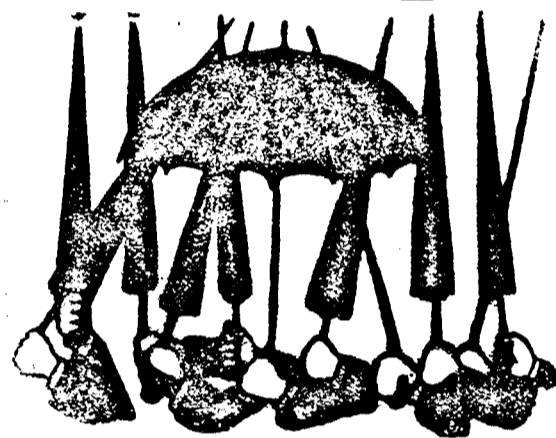
mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută toffelul de lucrări în branșa aceasta și anume: mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciu prompt și conștiințios. :: :: :: Prețuri ieftine.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

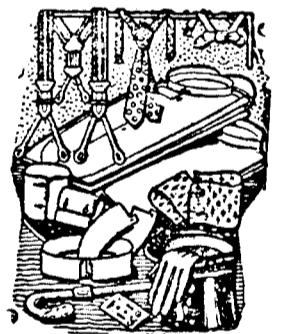
PLOIERE?

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

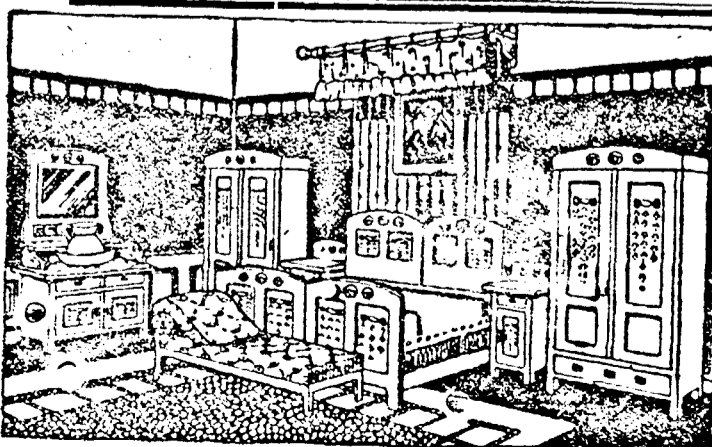

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de parapluie și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, în fața natalului „Bodenkredit“.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET, strada Kudritzer numărul 44—46.

Cea mai renumita

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

RENUMITELE

GHEȚE TURULCONDUC
PRETUTINDENI

„TURUL”

FABRICĂ DE GHEȚE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghețe
în monarhie.130 sucursale proprii
Anual se fabrică 900 000 perechi
1200 muncitori și implegMagazin sucursală:
în ARAD.în Palatul Minorităților
bulev. Andrásy nr. 13.**In atențiunea
negustorilor!**Acoperirea trebuințelor de
cocoladă și zaharicale pen-
tru prețuri de fabrică. :: ::In depozit: Kugler, Hel-
ler, Túrth și Manner. :: ::**GÁBOR MIKLÓS Arad,**

Piața Andrásy, colțul Salacz utca

Telefon 1059.

Telefon 1059.

(Ca 2270)

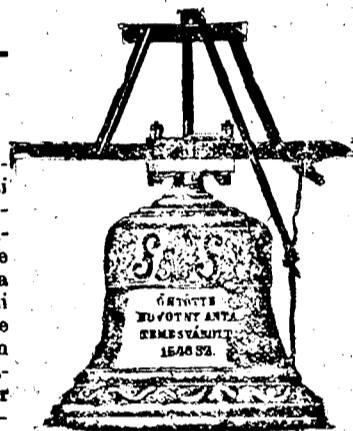

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1890.

Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

**Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-
Fabric.**Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clo-
potelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai
mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușu-
rință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latre fiind astfel scu-
tite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de
dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea
superioară — ca violina — cu găuri și figura S și au un ton mai intensiv mai
adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de
sistem vechin, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un
clopot de 411 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre fa-
cerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor
vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

Societatea de asigurare olandeză societate pe acții.

„Allgemeine Maatschppij van Levens-
verzekeringen Lifrente” în AMSTERDAM.Direcțiunea p. Ungaria se află în palatul propriu al inst. în
Budapesta, Kálvin-tér, Baross-utca 1, Üllői-ut 2—4 st.
Intrarea prin poarta nrul 4 din bulevardul Üllői.

Cele mai ieftine taxe:

Suma asigurărilor la sfârșitul anului 1912	} peste 406 mil. cor.
Suma rezervelor	
Afară de rezerva replătirilor	” 986.400 cor. 14 fil.
Plătirile de până acum făcute asiguraților	” 13,153.386 cor. 05 fil.

(E 1758)

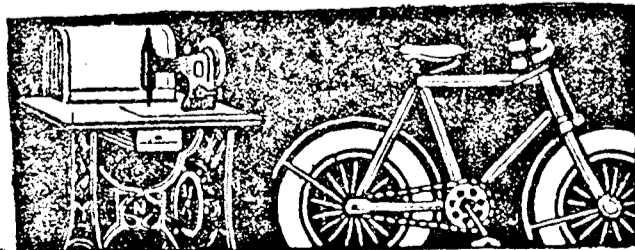
SZLANNÁR ÉS RÓTHîntreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, toffelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

O RENDT G. & FEIRI W.ODINIOARA SOCIETATEA CURELARIROR
Strada Cisnădiel 45. SIBIIU, Helfauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovături, port-
monee și bretele solide și alte articole de gal-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI — CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimite franco. (O-9Comandele prin poștă se eful-
tuesc prompt și conștiențios.Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvár).Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de
mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, exe-
cuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.